

Βρυξέλλες, 14.10.2020
COM(2020) 662 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

***Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη – οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας,
καλύτερη ζωή***

{SWD(2020) 550 final}

1. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΜΨΗ

Το κτιριακό απόθεμα της Ευρώπης είναι τόσο μοναδικό όσο και ανομοιογενές όσον αφορά την έκφραση της πολιτισμικής πολυμορφίας και της ιστορίας της ηπείρου μας. Ωστόσο, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι είναι επίσης παλιό και αλλάζει πολύ αργά. Πάνω από 220 εκατομμύρια κτιριακές μονάδες, οι οποίες αντιστοιχούν στο 85 % του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ, έχουν κατασκευαστεί πριν από το 2001. Το 85-95 % των κτιρίων που υφίστανται σήμερα θα υφίστανται ακόμη το 2050.

Τα περισσότερα από αυτά τα υφιστάμενα κτίρια δεν είναι ενεργειακά αποδοτικά¹. Πολλά στηρίζονται στα ορυκτά καύσιμα για θέρμανση και ψύξη, ενώ χρησιμοποιούν παλιές τεχνολογίες και ενεργειακά σπάταλες συσκευές. Η ενεργειακή φτώχεια παραμένει μείζων πρόκληση για εκατομμύρια Ευρωπαίους. Συνολικά, τα κτίρια ευθύνονται για το 40 % περίπου της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας της ΕΕ και για το 36 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ από την κατανάλωση ενέργειας².

Η κρίση λόγω της νόσου COVID-19 έφερε επίσης στο προσκήνιο τα κτίριά μας, τη σημασία τους για τη ζωή μας, αλλά και τις αδυναμίες τους. Καθόλη τη διάρκεια της πανδημίας, η οικία αποτέλεσε το επίκεντρο της καθημερινότητας εκατομμυρίων Ευρωπαίων: λειτούργησε ως γραφείο για όσους τηλεργάζονται, ως βρεφονηπιακός σταθμός ή αίθουσα διδασκαλίας για τα παιδιά και τους μαθητές, και ως κόμβος διαδικτυακών αγορών ή καταφόρτωσης ψυχαγωγίας για άλλους. Τα σχολεία χρειάστηκαν να προσαρμοστούν στην τηλεκπαίδευση. Οι νοσοκομειακές υποδομές δέχονται έντονη πίεση. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να προσαρμοστούν εκ νέου στην κοινωνική αποστασιοποίηση. Ορισμένες από τις επιπτώσεις της πανδημίας μπορεί να συνεχιστούν μακροπρόθεσμα, δημιουργώντας νέες απαιτήσεις από τα κτίριά μας και το προφίλ τους όσον αφορά την ενέργεια και τους πόρους και επιτείνοντας περαιτέρω την ανάγκη για ριζική και μαζική ανακαίνιση τους.

Τη στιγμή που η Ευρώπη επιδιώκει να ξεπεράσει την κρίση λόγω COVID-19, η ανακαίνιση αποτελεί μοναδική ευκαιρία να ξανασκεφτούμε, να ξανασχεδιάσουμε και να εκσυγχρονίσουμε τα κτίριά μας ώστε να καταστούν κατάλληλα για μια πιο πράσινη και ψηφιακή κοινωνία και για τη διατήρηση της οικονομικής ανάκαμψης.

¹ Οι οικοδομικοί κανονισμοί με ειδικές ρυθμίσεις για τη θερμομόνωση του κελύφους των κτιρίων άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους μετά τη δεκαετία του 1970 στην Ευρώπη. Αυτό σημαίνει ότι μεγάλο ποσοστό του σημερινού κτιριακού αποθέματος της ΕΕ έχει κατασκευαστεί χωρίς καμία απαίτηση ενεργειακής απόδοσης: το ένα τρίτο (35 %) του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ είναι ηλικίας άνω των 50 ετών, ενώ πάνω από το 40 % του κτιριακού αποθέματος έχει κατασκευαστεί πριν από το 1960. Σχεδόν το 75 % αυτών των κτιρίων είναι ενεργειακά μη αποδοτικό σύμφωνα με τα ισχύοντα πρότυπα για κτίρια. Πηγή: έκθεση του ΚΚΕρ «Achieving the cost-effective energy transformation of Europe's buildings» («Επίτευξη του οικονομικά αποδοτικού ενεργειακού μετασχηματισμού των κτιρίων της Ευρώπης»).

² Τα στοιχεία αυτά αφορούν τη χρήση και τη λειτουργία των κτιρίων, συμπεριλαμβανομένων των έμμεσων εκπομπών στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής και της θέρμανσης, και όχι τον πλήρη κύκλο ζωής τους. Οι ενσωματωμένες ανθρακούχες εκπομπές στις κατασκευές εκτιμάται ότι αντιστοιχούν περίπου στο 10 % των συνολικών ετήσιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως, βλ. «Resource Efficiency and Climate Change» («Αποδοτική χρήση των πόρων και κλιματική αλλαγή»), Διεθνής Επιτροπή Φυσικών Πόρων, 2020, και έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον σχετικά με το χάσμα των εκπομπών, του 2019.

Στο σχέδιο κλιματικών στόχων για το 2030³, η Επιτροπή έχει προτείνει τη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ τουλάχιστον κατά 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990. Η ενεργειακή απόδοση αποτελεί βασική συνιστώσα για την ανάληψη δράσης, και ο κατασκευαστικός τομέας είναι ένας από τους τομείς όπου πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες. Για να επιτευχθεί ο στόχος μείωσης των εκπομπών κατά 55 %, η ΕΕ θα πρέπει να μειώσει έως το 2030 τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τα κτίρια κατά 60 %, την τελική τους κατανάλωση ενέργειας κατά 14 % και την κατανάλωση ενέργειας για θέρμανση και ψύξη κατά 18 %⁴. Κατά συνέπεια, η ΕΕ πρέπει επειγόντως να επικεντρωθεί στον τρόπο με τον οποίο τα κτίριά μας θα καταστούν ενεργειακά αποδοτικότερα, μικρότερης έντασης άνθρακα καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους και πιο βιώσιμα. Η εφαρμογή αρχών κυκλικότητας στην ανακαίνιση κτιρίων θα μειώσει τις σχετικές με τα υλικά εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου για τα κτίρια.

Σήμερα, μόνο το 11 % του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος της ΕΕ υφίσταται κάποιο επίπεδο ανακαίνισης κάθε έτος. Ωστόσο, πολύ σπάνια οι εργασίες ανακαίνισης αφορούν την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Το σταθμισμένο ετήσιο ποσοστό ενεργειακής ανακαίνισης είναι χαμηλό και ανέρχεται περίπου στο 1 %. Σε ολόκληρη την ΕΕ, μόνο στο 0,2 % του κτιριακού αποθέματος ετησίως πραγματοποιούνται ριζικές ανακαινίσεις που μειώνουν την κατανάλωση ενέργειας κατά τουλάχιστον 60 %⁵, και σε ορισμένες περιφέρειες τα ποσοστά ενεργειακής ανακαίνισης είναι ουσιαστικά μηδενικά. Με αυτούς τους ρυθμούς, θα χρειαζόνταν αιώνες για να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τον κατασκευαστικό τομέα σε ουδέτερο ισοζύγιο. Είναι ώρα για δράση.

Δεν πρόκειται μόνο για την ελάφρυνση των λογαριασμών ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών. Η ανακαίνιση μπορεί να δημιουργήσει πολλές δυνατότητες και να αποφέρει ευρύτατα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη. Με την ίδια παρέμβαση, τα κτίρια είναι δυνατό να γίνουν πιο υγιεινά, πιο οικολογικά, πιο προσβάσιμα, ανθεκτικά σε ακραία φυσικά φαινόμενα, να διασυνδεθούν στο πλαίσιο μιας γειτονιάς και να εξοπλιστούν με σημεία επαναφόρτισης για την ηλεκτροκίνηση και με χώρους στάθμευσης ποδηλάτων. Τα έξυπνα κτίρια μπορούν να παρέχουν δεδομένα σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας της ιδιωτικής ζωής, με ουσιώδη σημασία για τον πολεοδομικό σχεδιασμό και τις υπηρεσίες. Η ριζική ανακαίνιση μπορεί να μειώσει την πίεση για τη δημιουργία πράσινων εκτάσεων, συμβάλλοντας στη διατήρηση της φύσης, της βιοποικιλότητας και της γόνιμης γεωργικής γης.

Οι επενδύσεις στα κτίρια μπορούν επίσης να δώσουν μια ιδιαίτερως αναγκαία τόνωση στο οικοσύστημα των κατασκευών και στην ευρύτερη οικονομία. Οι εργασίες ανακαίνισης είναι υψηλής έντασης εργασίας, δημιουργούν θέσεις εργασίας και επενδύσεις που βασίζονται συχνά σε τοπικές αλυσίδες εφοδιασμού, μπορούν να δημιουργήσουν ζήτηση

³ Ανακοίνωση «Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030», COM (2020) 562 final

⁴ Σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2015, βλ. SWD(2020) 176 final.

⁵ Βλ. σύσταση (ΕΕ) 2019/786 της Επιτροπής, του 2019, για την ανακαίνιση κτιρίων.

για εξοπλισμό υψηλών επιδόσεων ως προς την ενέργεια και τους πόρους και προσφέρουν μακροπρόθεσμη αξία στα ακίνητα. Έως το 2030 θα ήταν δυνατό να δημιουργηθούν 160 000 επιπλέον πράσινες θέσεις εργασίας στον κατασκευαστικό τομέα της ΕΕ μέσω ενός κύματος ανακαίνσεων⁶. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να είναι ιδιαίτερα πολύτιμη για έναν τομέα στον οποίο πάνω από το 90 % των επιχειρήσεων είναι ΜΜΕ, που έχουν πληγεί σοβαρά από τις οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης λόγω COVID-19. Η οικοδομική δραστηριότητα μειώθηκε κατά 15,7 % σε σχέση με το 2019 και οι επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση έχουν μειωθεί κατά 12 % το 2020. Ακόμη και αν αναμένεται ανάκαμψη, ο τομέας είναι πιθανό να υποστεί μακροχρόνιες επιπτώσεις.

Η Ευρώπη έχει πλέον μια μοναδική ευκαιρία να αξιοποιήσει την ανακαίνιση προς όφελος τόσο της κλιματικής ουδετερότητας και όσο και της ανάκαμψης. Με το μέσο ανάκαμψης της ΕΕ, NextGenerationEU, παράλληλα με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, θα διατεθεί πρωτοφανής ποσότητα πόρων, οι οποίοι είναι επίσης δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την ώθηση των ανακαίνσεων με σκοπό την ανάκαμψη, την ανθεκτικότητα και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης. Η αντιμετώπιση της ενεργειακής απόδοσης μαζί με την προσβασιμότητα καθιστά τα κτίρια πιο εύχρηστα και βιώσιμα στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού⁷.

Σε αυτή τη βάση, με την παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται μια στρατηγική για να προκληθεί ένα κύμα ανακαίνσεων για την Ευρώπη, με το οποίο θα αρθούν χρόνιοι φραγμοί για την αποδοτική όσον αφορά την ενέργεια και τους πόρους ανακαίνιση, θα στηριχθούν νέες επενδύσεις για μακρά περίοδο, αρχής γενομένης από δημόσια και λιγότερο αποδοτικά κτίρια, θα δοθεί έναυσμα για ψηφιοποίηση και θα δημιουργηθεί απασχόληση και ευκαιρίες ανάπτυξης σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού για τις ανακαίνισεις.

Στόχος είναι τουλάχιστον να διπλασιαστεί το ετήσιο ποσοστό ενεργειακής ανακαίνισης οικιστικών και μη οικιστικών κτιρίων έως το 2030 και να προωθηθούν ριζικές ενεργειακές ανακαίνισεις. Η κινητοποίηση δυνάμεων σε όλα τα επίπεδα για την επίτευξη αυτών των στόχων θα έχει ως αποτέλεσμα την ανακαίνιση 35 εκατομμυρίων κτιριακών μονάδων έως το 2030. Η αύξηση του ποσοστού και του βαθμού ανακαίνισης θα πρέπει να διατηρηθεί και μετά το 2030, προκειμένου να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα σε επίπεδο ΕΕ έως το 2050.

2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΕ ΧΡΟΝΙΚΟ ΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΟ 2030 ΚΑΙ ΤΟ 2050

Η ΕΕ πρέπει να εγκρίνει μια σφαιρική και ολοκληρωμένη στρατηγική με τη συμμετοχή ευρέος φάσματος τομέων και φορέων σύμφωνα με τις ακόλουθες βασικές αρχές:

⁶ Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2019 («Απασχόληση και κοινωνικές κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, ετήσια ανασκόπηση 2019»), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁷ Η άρση των φραγμών για την προσβασιμότητα αποτελεί υποχρέωση της ΕΕ και όλων των κρατών μελών ως συμβαλλόμενων μερών της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

- «*προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση*»⁸ ως οριζόντια κατευθυντήρια αρχή της ευρωπαϊκής κλιματικής και ενεργειακής διακυβέρνησης, αλλά και πέραν αυτής, όπως περιγράφεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία⁹ και τη στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος¹⁰, ώστε να διασφαλίζουμε ότι παράγουμε μόνο την ενέργεια που πράγματι χρειαζόμαστε·
- *οικονομική προσιτότητα*, η οποία καθιστά ευρέως διαθέσιμα τα ενεργειακά αποδοτικά και βιώσιμα κτίρια, ιδίως για νοικοκυριά μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος και εύάλωτα άτομα και περιοχές·
- *απανθρακοποίηση και ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας*¹¹. Η ανακαίνιση κτιρίων θα πρέπει να επιταχύνει την ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδίως από τοπικές πηγές, και να προωθεί την ευρύτερη χρήση της απορριπτόμενης θερμότητας. Θα πρέπει να ενσωματώνει ενεργειακά συστήματα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, συμβάλλοντας στην απαλλαγή των μεταφορών, καθώς και της θέρμανσης και της ψύξης, από τις ανθρακούχες εκπομπές·
- *φιλοσοφία κύκλου ζωής και κυκλικότητα*. Για την ελαχιστοποίηση του αποτυπώματος των κτιρίων απαιτείται αποδοτική χρήση των πόρων και κυκλικότητα σε συνδυασμό με τη μετατροπή τμημάτων του κατασκευαστικού τομέα σε καταβόθρα άνθρακα, για παράδειγμα μέσω της προώθησης πράσινων υποδομών και της χρήσης οργανικών οικοδομικών υλικών που μπορούν να αποθηκεύουν άνθρακα, όπως η ξυλεία που προέρχεται από βιώσιμες πηγές·
- *υψηλά υγειονομικά και περιβαλλοντικά πρότυπα*. Διασφάλιση υψηλής ποιότητας του αέρα, καλή διαχείριση των υδάτων, πρόληψη καταστροφών και προστασία από κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα¹², απομάκρυνση και προστασία έναντι επιβλαβών ουσιών όπως ο αμίαντος και το ραδόνιο, πυρασφάλεια και σεισμική ασφάλεια. Περαιτέρω, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα ώστε να επιτυγχάνεται ίση πρόσβαση για τον πληθυσμό της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες και των ηλικιωμένων πολιτών.

⁸ Βλ. άρθρο 2 σημείο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση: «“προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση”: η μέγιστη συνεκτίμηση, στο πλαίσιο των αποφάσεων σχεδιασμού και πολιτικής και επενδύσεων στον τομέα της ενέργειας, εναλλακτικών και οικονομικά αποδοτικών μέτρων ενεργειακής απόδοσης, για την αύξηση της αποτελεσματικότητας στη ζήτηση και προσφορά ενέργειας, ιδίως μέσω οικονομικά αποδοτικών ενεργειακών εξοικονομήσεων στην τελική χρήση, μέσω πρωτοβουλιών για ανταπόκριση στη ζήτηση και μέσω πιο αποτελεσματικής μετατροπής, μεταφοράς και διανομής ενέργειας, με παράλληλη όμως επίτευξη των στόχων των αποφάσεων αυτών».

⁹ Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, COM(2019) 640 final.

¹⁰ Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, COM(2020) 299 final.

¹¹ Αφορά την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές η οποία παράγεται επιτόπου ή πλησίον του κτιρίου.

¹² Κτίρια ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή σημαίνει ότι τα κτίρια ανακαινίζονται ώστε να είναι ανθεκτικά σε οξείες και χρόνιους κλιματικούς κινδύνους που σχετίζονται με τη θερμοκρασία, τους ανέμους, τα ύδατα και τις στερεές μάζες, κατά περίπτωση. Πλήρης κατάλογος των εν λόγω κινδύνων περιλαμβάνεται στον πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2020/1208 της Επιτροπής.

- ταυτόχρονη αντιμετώπιση των διπλών προκλήσεων της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Τα έξυπνα κτίρια μπορούν να καταστήσουν δυνατή την αποδοτική παραγωγή και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε επίπεδο οικίας, συνοικίας ή πόλης. Σε συνδυασμό με έξυπνα συστήματα διανομής ενέργειας, θα καταστήσουν δυνατή την κατασκευή κτιρίων υψηλών επιδόσεων και μηδενικών εκπομπών.
- σεβασμός της αισθητικής και της αρχιτεκτονικής ποιότητας¹³. Η ανακαίνιση πρέπει να γίνεται με σεβασμό στις αρχές του σχεδιασμού, των παραδοσιακών τεχνικών, της κληρονομιάς και της διατήρησης του δημόσιου χώρου.

3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΑΧΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΡΙΖΙΚΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΤΙΡΙΑ

Η ΕΕ έχει θεσπίσει κανονιστικό πλαίσιο και δέσμη χρηματοδοτικών μέσων για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, της ανακαίνισης κτιρίων και της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε επίπεδο κτιρίου, γειτονιάς και συνοικίας. Η δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» του 2018 και του 2019 το έχει αναβαθμίσει, δημιουργώντας στέρεη βάση για την ενοποίηση της αγοράς ενέργειας, τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, και οι διατάξεις της χρειάζεται να εφαρμοστούν πλήρως κατ' απόλυτη προτεραιότητα από όλα τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Χάρη σε αυτό το πλαίσιο έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων: τα σημερινά νέα κτίρια καταναλώνουν το ήμισυ της ενέργειας σε σύγκριση με παρόμοια νέα κτίρια πριν από 20 έτη. Χάρη στα καθεστώτα επιβολής της υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης, όλο και περισσότερες εταιρείες ενέργειας μεριμνούν ώστε οι πελάτες τους να εξοικονομούν ενέργεια, προσφέροντας εμπορικά πακέτα που καλύπτουν όλο και περισσότερο ανακαίνισεις κτιρίων και αναβαθμίσεις συστημάτων. Το 40 % περίπου των παγκόσμιων επενδύσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων (μεταξύ 85-90 δισ. EUR ετησίως) πραγματοποιείται στην Ευρώπη, ενώ ο κατασκευαστικός τομέας βρίσκεται στην πρωτοπορία όσον αφορά την εφαρμογή των αρχών του κύκλου ζωής¹⁴. Ωστόσο, το επίπεδο ανακαίνισης υφιστάμενων κτιρίων παραμένει σταθερά χαμηλό και χωρίς βάθος.

Οι ανακαίνισεις ανακόπτονται από φραγμούς σε διάφορα σημεία καθόλου το μήκος της αξιακής αλυσίδας — από την αρχική απόφαση για υλοποίηση της ανακαίνισης έως τη χρηματοδότηση και την ολοκλήρωση του έργου. Για παράδειγμα, όταν εξετάζεται το ενδεχόμενο μιας ανακαίνισης, τα οφέλη από την εξοικονόμηση ενέργειας μπορεί να μην είναι

¹³ Σύμφωνα με τη διακήρυξη του Νταβός «Προς ένα δομημένο περιβάλλον υψηλής ποιότητας (Baukultur) στην Ευρώπη», η οποία εγκρίθηκε από τους ευρωπαίους υπουργούς Πολιτισμού και ενδιαφερόμενους φορείς το 2018, η «αρχιτεκτονική ποιότητα» δεν ορίζεται μόνο από την αισθητική και τη λειτουργικότητα, αλλά και από τη συμβολή της στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων και στη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων και των αγροτικών περιοχών μας.

¹⁴ Δράσεις κυκλικής οικονομίας μπορούν να οδηγήσουν σε μειώσεις έως και κατά 60 % όσον αφορά τις σχετικές με τα υλικά εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των κτιρίων.

<https://www.eea.europa.eu/highlights/greater-circularity-in-the-buildings>

βέβαια ή να μην εξηγούνται και να μην γίνονται κατανοητά επαρκώς, ιδίως από τους τελικούς χρήστες. Ακόμη, μπορεί να είναι δύσκολο να μετρηθούν και να αποτιμηθούν χρηματικά¹⁵. Οι ανακαινίσεις μπορεί επίσης να είναι δαπανηρές, δύσκολες στην οργάνωσή τους, και χρονοβόρες. Η κινητοποίηση χρηματοδότησης μπορεί να είναι δυσχερής, ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Συχνά, οι δημόσιοι πόροι είναι ανεπαρκείς και ο συνδυασμός τους είναι δυσχερής λόγω κανονιστικών εμποδίων και έλλειψης ικανοτήτων στις δημόσιες διοικήσεις.

Για να δοθεί ώθηση σε μια μεγάλης κλίμακας, βιώσιμη υλοποίηση ανακαινίσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη, είναι αναγκαίο να αρθούν οι βασικοί φραγμοί σε κάθε σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού.

Με βάση την ανάλυσή της και μια δημόσια διαβούλευση¹⁶, η Επιτροπή έχει προσδιορίσει τους ακόλουθους τομείς παρέμβασης και κύριες δράσεις καθοριστικής σημασίας για μια τομή όσον αφορά τον βαθμό και την κλίμακα των ανακαινίσεων:

- 1) **Ενίσχυση της πληροφόρησης, της ασφάλειας δικαίου και των κινήτρων** για δημόσιους και ιδιωτικούς ιδιοκτήτες και ενοικιαστές¹⁷ ώστε να προβούν σε ανακαινίσεις. Το 2021, η Επιτροπή θα επανεξετάσει την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση και την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων¹⁸. Θα προτείνει την καθιέρωση αυστηρότερων υποχρεώσεων για έκδοση **πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης** παράλληλα με τη σταδιακή καθιέρωση υποχρεωτικών **ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης** για τα υφιστάμενα κτίρια. Επίσης, θα προτείνει την **επέκταση των απαιτήσεων για την ανακαίνιση κτιρίων σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης**. Στις εκτιμήσεις επιπτώσεων που θα συνοδεύουν αυτές τις νομοθετικές αναθεωρήσεις θα εξεταστούν διάφορες εναλλακτικές όσον αφορά το επίπεδο, το πεδίο εφαρμογής, και την κατά χρόνο εφαρμογή των εν λόγω απαιτήσεων.
- 2) **Εξασφάλιση επαρκούς και καλά στοχευμένης χρηματοδότησης**. Στην ετήσια στρατηγική του 2021 για τη βιώσιμη ανάπτυξη¹⁹ και στην καθοδήγηση για τα σχέδια ανθεκτικότητας ανάκαμψης²⁰, η ανακαίνιση κτιρίων προσδιορίστηκε ως προτεραιότητα για τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής **εμβληματικής πρωτοβουλίας «Renovate»**. Πέρα από την ανάκαμψη, η παρούσα

¹⁵ Βλ. έκθεση του ΚΚΕρ «Untapping multiple benefits: hidden values in environmental and building policies» («Αξιοποίηση πολλαπλών οφελών: κρυφές αξίες στις περιβαλλοντικές και κτιριακές πολιτικές»)

¹⁶ η συνοπτική έκθεση της διαδικασίας διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι διαθέσιμη στη διαδικτυακή πύλη «Πείτε την άποψή σας» ([εδώ](#)) και στην ειδική ιστοσελίδα «Κύμα ανακαινίσεων» ([εδώ](#)).

¹⁷ Όσον αφορά τα οικιστικά κτίρια, η ανεπαρκής κατανόηση της χρήσης και της εξοικονόμησης ενέργειας αξιολογείται ως πολύ σημαντικός / σημαντικός φραγμός από περισσότερους συμμετέχοντες στην ανοικτή δημόσια διαβούλευση σχετικά με το κύμα ανακαινίσεων σε σύγκριση με οποιονδήποτε άλλο φραγμό. Μεταξύ των σημαντικότερων φραγμών για την ανακαίνιση κτιρίων συγκαταλέγονται οι διαφορές συμφερόντων μεταξύ ιδιοκτητών και ενοίκων κατοικιών, οι διαφωνίες μεταξύ περισσότερων του ενός ιδιοκτητών και οι δυσχέρειες κατά τον σχεδιασμό εργασιών ανακαίνισης κτιρίων.

¹⁸ Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση (ΟΕΑ), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2018/2002· οδηγία 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (ΟΕΑΚ), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία.

¹⁹ COM(2020) 575 final

²⁰ Δημοσιεύθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 2020

ανακοίνωση προτείνει να αυξηθεί το μέγεθος και ο αντίκτυπος της **χρηματοδότησης της ΕΕ** με την παροχή περισσότερων επιχορηγήσεων, τεχνικής βοήθειας, υποστήριξης για την ανάπτυξη έργων και δανείων, καθώς και με τη δυνατότητα συνδυασμού τους, πράγμα που δεν ήταν εφικτό κατά το παρελθόν. Η Επιτροπή θα προωθήσει μια πραγματική αγορά ενεργειακών υπηρεσιών και θα ενισχύσει την πρόσβαση σε ελκυστική **ιδιωτική χρηματοδότηση**²¹ μέσω της ανανεωμένης στρατηγικής για τη βιώσιμη χρηματοδότηση. Θα πρέπει να διατίθεται στήριξη, σε όσους και όσες την έχουν ανάγκη, για την πρόσβαση σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες²².

- 3) **Αύξηση της ικανότητας** προετοιμασίας και υλοποίησης έργων. Η Επιτροπή θα κλιμακώσει την **τεχνική βοήθεια** και θα τη φέρει πιο κοντά στους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς, ιδίως με την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Υποστήριξης Τοπικής Ενέργειας (ELENA) και με τη χρήση της θυρίδας τεχνικής βοήθειας στο πλαίσιο του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης.
- 4) **Προώθηση συνολικών και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων ανακαίνισης** για έξυπνα κτίρια, ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και παροχή της δυνατότητας μέτρησης της πραγματικής κατανάλωσης ενέργειας. Ο **νέος δείκτης έξυπνης ετοιμότητας**²³ προάγει τις φιλικές προς την ψηφιακή τεχνολογία ανακαινίσεις. Στο πλαίσιο της εν εξελίξει αναθεώρησης του κανονισμού για τα δομικά προϊόντα, η Επιτροπή θα εξετάσει το πώς θα μπορούσαν τα κριτήρια βιωσιμότητας να στηρίζουν τη χρήση πιο βιώσιμων δομικών προϊόντων στις κατασκευαστικές εργασίες και να προωθήσουν τη χρήση των πλέον πρόσφατων τεχνολογιών.
- 5) **Βελτίωση του οικοσυστήματος των κατασκευών ώστε να καταστεί κατάλληλο για την υλοποίηση βιώσιμων ανακαινίσεων**, με βάση κυκλικές λύσεις, χρήση και επαναχρησιμοποίηση βιώσιμων υλικών, καθώς και την **ενσωμάτωση βασισμένων στη φύση λύσεων**. Η Επιτροπή προτείνει να προωθηθεί η ανάπτυξη τυποποιημένων βιώσιμων βιομηχανικών λύσεων και η επαναχρησιμοποίηση των απορριμάτων. Θα χαράξει οδικό χάρτη με ορίζοντα το 2050 για τη **μείωση των ανθρακούχων εκπομπών ολόκληρου του κύκλου ζωής** των κτιρίων, μεταξύ άλλων με τη χρήση προϊόντων βιολογικής προέλευσης, και θα επανεξετάσει τους στόχους ανάκτησης υλικών. Για την προώθηση της

²¹ Η έλλειψη ή η ανεπάρκεια πόρων για τη χρηματοδότηση ανακαινίσεων κτιρίων αποτελεί τον πλέον σημαντικό φραγμό για την ανακαίνιση κτιρίων και αξιολογείται ως πολύ σημαντική / σημαντική από τη συντριπτική πλειονότητα του 92 % των συμμετεχόντων στην ανοικτή δημόσια διαβούλευση σχετικά με το κύμα ανακαινίσεων

²² Πρβλ. Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων, αρχή 20
https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_el

²³ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός C(2020) 6930 της Επιτροπής, για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2010/31/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση προαιρετικού κοινού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αξιολόγηση της ευφούς ετοιμότητας των κτιρίων, και εκτελεστικός κανονισμός C (2020) 6929 της Επιτροπής, σχετικά με την αναλυτική περιγραφή των τεχνικών λεπτομερειών για την αποτελεσματική υλοποίηση ενός προαιρετικού κοινού συστήματος της Ένωσης για την αξιολόγηση της ευφούς ετοιμότητας των κτιρίων.

τεχνογνωσίας και των δεξιοτήτων των εργαζομένων στον τομέα των ανακαινίσεων, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη μέσω του θεματολογίου δεξιοτήτων και του επικείμενου Συμφώνου για τις Δεξιότητες, καθώς και μέσω των ταμείων της πολιτικής συνοχής και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, για τη χρηματοδότηση πρωτοβουλιών κατάρτισης και επανεκπαίδευσης, σε στενή συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους.

- 6) Χρήση της ανακαίνισης ως **μοχλού για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας** και την πρόσβαση σε **υγιεινή στέγαση** για όλα τα νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες και των ηλικιωμένων. Η Επιτροπή υποβάλλει σύσταση σχετικά με την **ενεργειακή φτώχεια**. Η Επιτροπή θα δρομολογήσει **πρωτοβουλία για την οικονομικά προσιτή στέγαση για 100 εμβληματικά έργα** και θα εξετάσει κατά πόσον και πώς θα ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθούν οι πόροι του προϋπολογισμού της ΕΕ, μαζί με τα έσοδα από το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (ΣΕΔΕ της ΕΕ), για τη χρηματοδότηση εθνικών προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης που στοχεύουν πολίτες με χαμηλότερο εισόδημα.
- 7) Προώθηση της **απανθρακοποίησης της θέρμανσης και της ψύξης**, στις οποίες οφείλεται το 80 % της ενέργειας που καταναλώνεται σε οικιστικά κτίρια, μέσω των αναθεωρήσεων που θα γίνουν το 2021 στις οδηγίες για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, καθώς και στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, την εφαρμογή και περαιτέρω ανάπτυξης μέτρων οικολογικού σχεδιασμού και επισήμανσης, καθώς και μέσω στήριξης των περιφερειακών προσεγγίσεων.

Οι εν λόγω κύριες δράσεις και διάφορα συνοδευτικά μέτρα πολιτικής, κανονιστικής ρύθμισης και χρηματοδότησης περιγράφονται με περισσότερες λεπτομέρειες στα ακόλουθα τμήματα.

3.1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΙΣ

Σημείο εκκίνησης μιας βιώσιμης ανακαίνισης είναι πάντα μια ατομική απόφαση, με την οποία ζυγίζονται τα αναμενόμενα οφέλη και το κόστος. Ωστόσο, σήμερα, η ανεπαρκής πληροφόρηση σχετικά με το τρέχον προφίλ των κτιρίων όσον αφορά την ενέργεια και τους πόρους και τα δυνητικά οφέλη της ανακαίνισης, η έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς την πραγματική εξοικονόμηση ενέργειας και τα συγκρουόμενα κίνητρα μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών συγκαταλέγονται μεταξύ των ισχυρότερων φραγμών για τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αποφασίσει να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα θεσπίζοντας ελάχιστα επίπεδα απόδοσης εντός καθορισμένης προθεσμίας συμμόρφωσης ή σε

συγκεκριμένες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια ζωής ενός κτιρίου²⁴. Τέτοιου είδους απαιτήσεις παρέχουν σταθερότητα για τις προσδοκίες επενδυτών και επιχειρήσεων και λειτουργούν καλύτερα σε συνδυασμό με αξιόπιστα πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης και χρηματοδότηση. Στα πλεονεκτήματα μιας τέτοιας κανονιστικής ώθησης περιλαμβάνεται η χάραξη σαφών γραμμών για τη λήψη αποφάσεων σε κτίρια περισσότερων του ενός ιδιοκτητών, η αποτύπωση της ενεργειακής απόδοσης στην αξία ενός κτιρίου και η διόρθωση του γενικά χαμηλού επιπέδου ενημέρωσης σχετικά με τα οφέλη της ανακαίνισης.

Με βάση τέτοιες ορθές πρακτικές, η Επιτροπή θα προτείνει **υποχρεωτικά ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης** στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (OEAK) έως το τέλος του 2021, έπειτα από εκτίμηση επιπτώσεων που θα εξετάσει το πεδίο εφαρμογής, το χρονοδιάγραμμα και τη σταδιακή εφαρμογή των εν λόγω απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για συνοδευτικές πολιτικές στήριξης. Τα εν λόγω μέτρα θα διευκολύνουν τη σύνδεση ειδικών εθνικών, περιφερειακών και τοπικών κινήτρων και θα στηρίζουν τη συμμόρφωση με αυτά τα ελάχιστα πρότυπα.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα **πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης (ΠΕΑ)** και η διαθεσιμότητά τους σε προσβάσιμες βάσεις δεδομένων βελτιώνουν τη διαφάνεια των επιδόσεων του κτιριακού αποθέματος. Σε κτιριακό επίπεδο, τα ΠΕΑ παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ενεργειακή απόδοση, το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και το ενεργειακό κόστος. Σε συνοικιακό, περιφερειακό, εθνικό ή ενωσιακό επίπεδο, τα ΠΕΑ είναι καθοριστικής σημασίας για τον εντοπισμό των κτιρίων με τις χειρότερες επιδόσεις που χρειάζονται επειγόντως ανακαίνιση. Είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση βελτιώσεων σε σχέση με την επένδυση πριν και μετά τις εργασίες, ενώ συμβάλλουν και στη σύνδεση της χρηματοδότησης με την ποιοτική ανακαίνιση.

Η OEAK ήδη ορίζει απαιτήσεις για τα ΠΕΑ σε περίπτωση κατασκευής, αλλαγής ενοίκων και για κτίρια άνω των 250 m² που χρησιμοποιούνται από δημόσιες αρχές και τα οποία επισκέπτεται συχνά το κοινό. Ωστόσο, η κάλυψη των ΠΕΑ παραμένει περιορισμένη, καθώς σε αρκετά κράτη μέλη λιγότερο από το 10 % του κτιριακού αποθέματος διαθέτει ΠΕΑ. Η ποιότητα και η δίκαιη τιμολόγηση τους εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα, γεγονός που υποσκάπτει την εμπιστοσύνη σε αυτό το εργαλείο. Πολύ λίγα ΠΕΑ βασίζονται σε φυσικούς ενεργειακούς ελέγχους και δεν αντανakλούν τη διασυνδεσιμότητα και την έξυπνη ετοιμότητα των κτιρίων. Δεδομένου ότι όλο και περισσότερες λύσεις καθίστανται διαθέσιμες για τη μέτρηση και τη διαχείριση της ενεργειακής απόδοσης κατά τη διάρκεια της χρήσης των κτιρίων, η Επιτροπή θα προτείνει την **επικαιροποίηση του πλαισίου για τα ΠΕΑ**, λαμβάνοντας υπόψη τις αναδυόμενες τεχνολογίες μέτρησης ενεργειακής απόδοσης. Η

²⁴ Στο πλαίσιο των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης, η Γαλλία έχει θεσπίσει προοδευτική δέσμη μέτρων για τον σκοπό αυτό, αρχής γενομένης από το 2021, με την απαγόρευση της αύξησης των ενοικίων σε περίπτωση κτιρίων με χαμηλές επιδόσεις («passoire énergétique», χωρίς συγκεκριμένες επιδόσεις), την απαγόρευση της ενοικίασης αυτών των κτιρίων από το 2023 και την υποχρέωση ανακαίνισης όλων των κτιρίων με τις χειρότερες επιδόσεις από το 2028. Στις Κάτω Χώρες, όλα τα κτίρια γραφείων θα πρέπει να έχουν λάβει πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης κατηγορίας C έως το 2023 και κατηγορίας A έως το 2030. Η Φλάνδρα του Βελγίου εξετάζει επίσης προτάσεις πολιτικής για θέσπιση ελάχιστου επιπέδου πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης για μη οικιστικά κτίρια από το 2030 και ελάχιστου επιπέδου πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης για ενοικιαζόμενες κατοικίες.

επικαιροποίηση αυτή θα περιλαμβάνει την εξέταση **ενιαίου μηχανικά αναγνώσιμου²⁵ μορφότυπου δεδομένων της ΕΕ** για τα πιστοποιητικά και αυστηρότερες διατάξεις **σχετικά με τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα των βάσεων δεδομένων και των ομοσπονδοποιημένων ψηφιακών αποθετηρίων για τα ΠΕΑ.**

Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης την ανάγκη επέκτασης των **απαιτήσεων ενεργειακών ελέγχων²⁶** σε μεγαλύτερα και πιο σύνθετα μη οικιστικά κτίρια, όπως νοσοκομεία, σχολεία ή γραφεία, με σκοπό επίσης να μεγιστοποιηθεί η συμπληρωματικότητα με τα ΠΕΑ.

Οι ισχύουσες νομοθετικές απαιτήσεις για την αγορά και την ανακαίνιση υφιστάμενων δημόσιων κτιρίων καλύπτουν επί του παρόντος μόνο τα δημόσια κτίρια που ανήκουν στις κεντρικές κυβερνήσεις και χρησιμοποιούνται από αυτές, τα οποία αντιστοιχούν σε περίπου 4,5 % του συνόλου των δημόσιων κτιρίων. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑ, η Επιτροπή θα εξετάσει την ανάγκη **επέκτασης των απαιτήσεων ανακαίνισης σε κτίρια όλων των επίπεδων της δημόσιας διοίκησης**, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, καθώς και αύξησης του ετήσιου ποσοστού ανακαίνισης.

Δεν είναι πάντοτε εφικτή η εφάπαξ ολοκλήρωση των ριζικών ανακαινίσεων. Επομένως, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν καλύτερες προϋποθέσεις για σταδιακή ανακαίνιση. Η Επιτροπή θα θεσπίσει τα **ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων²⁷**, στα οποία θα **ενσωματώνονται όλα τα σχετικά με τα κτίρια δεδομένα** που θα παρέχονται από τα επικείμενα **διαβατήρια ανακαίνισης κτιρίων²⁸**, **τους δείκτες έξυπνης ετοιμότητας, το πλαίσιο Level(s)²⁹** και τα ΠΕΑ για να διασφαλίζεται η συμβατότητα και η ενσωμάτωση δεδομένων καθόλο το εγχείρημα των ανακαινίσεων.

Η Επιτροπή θα διερευνήσει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους παράγοντες της αγοράς και τους παρόχους δεδομένων, κατά πόσον είναι δυνατόν το **ευρωπαϊκό παρατηρητήριο κτιριακού αποθέματος³⁰** να καταστεί κεντρικό ευρωπαϊκό αποθετήριο για αξιόπιστα δεδομένα σχετικά με το κτιριακό απόθεμα και την ενεργειακή του απόδοση και να στηρίξει τον σχεδιασμό κινήτρων σε αυτόν τον τομέα.

²⁵ Η έλλειψη κοινού μορφότυπου δεδομένων έχει ως αποτέλεσμα την έκδοση πιστοποιητικών σε μορφή αρχείου pdf, γεγονός που εμποδίζει την εύκολη πρόσβαση, χρήση και ανάλυση των σχετικών δεδομένων.

²⁶ Έως τον Ιούνιο του 2021, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑ. Επί του παρόντος, οι ενεργειακοί έλεγχοι είναι υποχρεωτικοί για μεγάλες επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίσουν προγράμματα για να ενθαρρύνουν τις ΜΜΕ να τους διενεργήσουν, αλλά δεν είναι υποχρεωτική η εφαρμογή συστάσεων ελέγχου.

²⁷ Τα ψηφιακά ημερολόγια κτιρίων θα χρησιμεύουν ως αποθετήρια δεδομένων για μεμονωμένα κτίρια και θα διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών εντός του κατασκευαστικού τομέα, καθώς και μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών κτιρίων, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και δημόσιων αρχών.

²⁸ Όπως προβλέπεται στην ΟΕΑΚ, τα διαβατήρια ανακαίνισης κτιρίων θα παρέχουν σαφή οδικό χάρτη για τη σταδιακή ανακαίνιση κατά τη διάρκεια ζωής ενός κτιρίου, βοηθώντας τους ιδιοκτήτες και τους επενδυτές να προγραμματίζουν το καλύτερο χρονοδιάγραμμα και εύρος για παρεμβάσεις.

²⁹ Το πρόσφατο πλαίσιο Level(s) της Επιτροπής καλύπτει τη χρήση ενέργειας, υλικών και υδάτων, την ποιότητα και την αξία των κτιρίων, την υγεία, την άνεση, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και το κόστος του κύκλου ζωής.
<https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

³⁰ Βλ. https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en

3.2. ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ, ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΗ ΚΑΙ ΠΙΟ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Η ανακαίνιση κτιρίων είναι από τους τομείς που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα επενδυτικά κενά στην ΕΕ. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, για να επιτευχθεί ο προτεινόμενος στόχος του 55 % για το κλίμα έως το 2030, απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις ύψους περίπου 275 δις. EUR ετησίως³¹.

Στον τομέα των οικιστικών κτιρίων, η έλλειψη απλών, ελκυστικών και εύκολα προσβάσιμων δημόσιων κινήτρων για ανακαινίσεις, καθώς και η έλλειψη κανονικών χρηματοδοτικών προϊόντων, αναφέρονται συχνά ως φραγμοί. Ακόμη και όταν υπάρχει, καταρχήν, διαθέσιμη χρηματοδότηση, η αξιοποίησή της περιορίζεται από την έλλειψη πληροφοριών και το χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τη διαθέσιμη χρηματοδότηση, τις επαχθείς διαδικασίες ή τους κανονιστικούς περιορισμούς για την πρόσβαση σε δημόσια χρηματοδότηση. Στον μη οικιστικό τομέα, η έλλειψη χρηματοδότησης για δημόσια κτίρια και η έλλειψη κατάλληλων οικονομικών κινήτρων για εμπορικά κτίρια αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα εμπόδια.

Για να ξεπεραστούν αυτοί οι φραγμοί, είναι αναγκαία η ανάληψη δράσης σε διάφορα μέτωπα για την προώθηση της καλύτερης αξιοποίησης ενωσιακών και εθνικών δημόσιων πόρων και για την κινητοποίηση μεγαλύτερου μεριδίου ιδιωτικών κεφαλαίων. Είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη στόχευση ενωσιακών και εθνικών δημόσιων πόρων και η καλύτερη διοχέτευσή τους στους τελικούς χρήστες, με τη διευκόλυνση του συνδυασμού διαφόρων πηγών χρηματοδότησης, με τον καθορισμό της έντασης στήριξης αναλογικά προς τις επιδόσεις, με την ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας ή της βοήθειας για την ανάπτυξη έργων και με την προώθηση συνεργειών με μηχανισμούς που βασίζονται στην αγορά.

Η ενωσιακή χρηματοδότηση δίνει ώθηση στις επενδύσεις στον τομέα των ανακαινίσεων

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 και το μέσο ανάκαμψης NextGenerationEU αποτελούν μια άνευ προηγουμένου ευκαιρία για την εκκίνηση του κύματος ανακαινίσεων. Ποτέ άλλοτε δεν υπήρχαν τέτοιες επενδυτικές δυνατότητες σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα.

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που επί του παρόντος τελεί υπό διαπραγμάτευση και στον οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να διαθέσει **672,5 δις. EUR** (εκ των οποίων το 37 % θα προορίζεται για δαπάνες σχετικές με το κλίμα), μπορεί να στηρίξει τις επενδύσεις στον τομέα των ανακαινίσεων και τις μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση σε όλα τα κράτη μέλη. Στην ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη του 2021, η Επιτροπή πρότεινε τις **ευρωπαϊκές εμβληματικές πρωτοβουλίες**

³¹ Βλ. «Identifying Europe's recovery needs» («Εντοπισμός των αναγκών ανάκαμψης της Ευρώπης»), SWD (2020) 98 final και «Stepping up Europe's 2030 climate ambition Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people» («Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030 – Επενδύουμε σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον προς όφελος των πολιτών μας»), SWD (2020) 176 final.

Renovate και Power Up για μια συντονισμένη παρέμβαση από όλα τα κράτη μέλη, με βάση έργα που περιλαμβάνονται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας³².

Για να στηρίξει την εφαρμογή αυτών των εμβληματικών πρωτοβουλιών, η Επιτροπή θα συμπληρώσει τις κατευθυντήριες γραμμές προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εκπόνηση σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας³³ με εξατομικευμένη καθοδήγηση για κάθε κράτος μέλος στο πλαίσιο της ατομικής αξιολόγησης των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ)³⁴ και των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης. Για να παράσχει πρακτική καθοδήγηση στα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα διαθέσει ένα παράδειγμα πιθανών σκελών που μπορεί να περιλαμβάνει ένα σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σχετικά με την ανακαίνιση των κτιρίων, την ενεργειακή απόδοση και την αποδοτική χρήση των πόρων³⁵. Τέλος, η Επιτροπή θα ενισχύσει τις **υφιστάμενες συντονισμένες δράσεις**³⁶, για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν ορθές πρακτικές και να παρακολουθούν την εφαρμογή με την πάροδο του χρόνου.

Η **πολιτική συνοχής** αποτελούσε ανέκαθεν βασική πηγή δημόσιας χρηματοδότησης της ΕΕ για άμεσες επενδύσεις στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και θα διατηρήσει αυτόν τον ρόλο κατά την περίοδο 2021-2027³⁷. Συμπληρώνει τον προσωρινό Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και παρέχει ολοκληρωμένη στήριξη για την ανακαίνιση κτιρίων, μεταξύ άλλων για ειδικά προσαρμοσμένα προγράμματα ανακαίνισης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Με βάση την πείρα από προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματά τους για την ενέργεια και την αποδοτική χρήση των πόρων είναι καλά στοχευμένα στην επίτευξη υψηλής ενεργειακής απόδοσης, και η παρακολούθησή των προγραμμάτων αυτών θα βελτιωθεί χάρη σε ένα πιο λεπτομερές και άρτιο σύστημα δεικτών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να συμπληρώνουν την εφαρμογή προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ με πρόσθετα καθεστώτα στήριξης, ιδίως για την κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης³⁸. Στις αγροτικές περιοχές, η χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

³² Η στήριξη από άλλα προγράμματα της ΕΕ, όπως το InvestEU, ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», το πρόγραμμα LIFE και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», καθώς και από εθνικά κονδύλια μπορούν επίσης να συνδυαστούν με τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

³³ COM(2020) 575 final Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021

³⁴ Για επιμέρους αξιολογήσεις, βλ. SWD(2020)900-SWD(2020)926

³⁵ <https://ec.europa.eu/info/departments/recovery-and-resilience-task-force>

³⁶ Δημιουργία μιας ειδικής θεματικής έμφασης εντός της εμβληματικής πρωτοβουλίας Renovate, με συμμετοχή εκπροσώπων από διάφορα αρμόδια υπουργεία εθνικών κυβερνήσεων στο πλαίσιο της συντονισμένης δράσης για την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (<https://epbd-ca.eu>), σε στενή συνεργασία με τις συντονισμένες δράσεις για την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση και την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και σε επικοινωνία με την τεχνική ομάδα εργασίας που έχει συσταθεί για τη διακυβέρνηση της ενεργειακής ένωσης.

³⁷ Κατά την περίοδο 2014-2020, περίπου 17 δις. EUR από τα ταμεία συνοχής διατέθηκαν για την ανακαίνιση κτιρίων.

³⁸ Με κονδύλια του ΕΤΠΑ, η Κροατία χρηματοδότησε την ανακαίνιση 250 000 m² και 69 δημόσιων κτιρίων, όπως νοσοκομεία και νηπιαγωγεία, με αναμενόμενη ετήσια εξοικονόμηση 70 GWh.

Τα έγγραφα προγραμματισμού θα πρέπει να καθορίζουν τις **προτεραιότητες ανακαίνισης** που συνάγονται από **τα ΕΣΕΚ και τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης**. Τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη υποβάλει τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης καλούνται να το πράξουν, δεδομένου ότι οι εν λόγω στρατηγικές περιλαμβάνονται στις απαιτούμενες αναγκαίες προϋποθέσεις πρόσβασης στα ταμεία συνοχής από το 2021 και μετά.

Με βάση τη θετική εμπειρία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) και συμπληρώνοντας άλλες πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ, το **InvestEU** θα λειτουργεί ως ενιαίο πρόγραμμα επενδυτικής στήριξης σε επίπεδο ΕΕ για την παροχή τεχνικής βοήθειας και χρηματοδότησης με εγγύηση από προϋπολογισμό της ΕΕ για την αποδέσμευση ιδιωτικών επενδύσεων. Στο πλαίσιο του σκέλους κοινωνικών επενδύσεων και δεξιοτήτων και του σκέλους βιώσιμων υποδομών του InvestEU, ειδικά χρηματοοικονομικά προϊόντα για την ενεργειακή ανακαίνιση των κτιρίων θα στοχεύουν τον οικιακό τομέα και θα εστιάζουν στην κοινωνική και οικονομικά προσιτή στέγαση, τα δημόσια κτίρια, τα σχολεία και τα νοσοκομεία, τις ΜΜΕ και τη στήριξη των ΕΕΥ για την ενσωμάτωση των συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης.

Με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από τις πρωτοβουλίες «Ιδιωτική χρηματοδότηση για την ενεργειακή απόδοση» και «Εξυπνη χρηματοδότηση για έξυπνα κτίρια», η Επιτροπή θα εργαστεί για να διευκολύνει **λύσεις με γνώμονα τις ανάγκες, οι οποίες θα είναι εύκολα προσβάσιμες για τους φορείς υλοποίησης έργων και υιοθετούν ενιαίο σύνολο κανόνων**. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος θα μπορεί να μεταφέρει μέρος της χρηματοδότησης που διατίθεται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής προς τη συνιστώσα για τα κράτη μέλη του InvestEU. Το πρόγραμμα InvestEU θα καταστήσει επίσης δυνατή τη σύνδεση χρηματοπιστωτικών προϊόντων με εγγύηση του InvestEU με ειδική τεχνική βοήθεια προς τράπεζες και διαμεσολαβητές, τοπικές αρχές και τελικούς δικαιούχους. Οι απλουστευμένοι κανόνες επιτρέπουν επίσης τον συνδυασμό δανείων με επιχορηγήσεις **και επιβραβεύουν τα έργα με τις καλύτερες επιδόσεις με υψηλότερο ποσοστό επιχορήγησης**.

Στο πλαίσιο της νεοσυσταθείσας ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την ανακαίνιση των κτιρίων, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) θα εντείνει τη στήριξή της για τη συγκέντρωση έργων ανακαίνισης κτιρίων σε ενιαία χαρτοφυλάκια και την παροχή προσαρμοσμένης χρηματοδοτικής στήριξης, από παραδοσιακά μακροπρόθεσμα δάνεια έως εγγυήσεις, χρηματοδότηση με συμμετοχή στο κεφάλαιο ή με απαιτήσεις. Για να αυξηθεί ο όγκος και ο αντίκτυπος των δανείων για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, η ΕΤΕπ θα πρέπει να είναι σε θέση να συνδυάζει ευκολότερα την τεχνική βοήθεια, να προβλέπει τη βοήθεια για την ανάπτυξη έργων, τα δάνεια και τις επιχορηγήσεις ως ενιαίο πακέτο.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη, την ΕΤΕπ και τους συμμετέχοντες στην αγορά για να διευκολύνει την εφαρμογή των **κανόνων για τον συνδυασμό** προγραμμάτων και μέσων της ΕΕ, εθνικών κονδυλίων και ιδιωτικών κεφαλαίων για έργα ανακαίνισης.

Στο πλαίσιο της εν εξελίξει αναθεώρησης του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία και των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς της ενέργειας και του περιβάλλοντος, η Επιτροπή θα θεσπίσει **απλούστερους, σαφέστερους και**

ευκολότερους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις για την ανακαίνιση κτιρίων, ιδίως στον οικιακό και τον κοινωνικό τομέα, και θα αποσαφηνίσει το πεδίο εφαρμογής των κρατικών ενισχύσεων για **εγκαταστάσεις ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές για ιδιοκατανάλωση**. Ως πρώτο βήμα, η Επιτροπή αναθεωρεί τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις προκειμένου να διευκολύνει τη συγχρηματοδότηση των εγγυήσεων του InvestEU από τα κράτη μέλη³⁹.

Τέλος, με βάση την πείρα που αποκτήθηκε σε ορισμένα εθνικά πλαίσια, η Επιτροπή είναι έτοιμη να συμβουλευθεί τα κράτη μέλη που εξετάζουν το ενδεχόμενο να **χρησιμοποιήσουν τα έσοδα από το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (ΣΕΔΕ) και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Ταμείου Εκσυγχρονισμού του ΣΕΔΕ** ως πηγή χρηματοδότησης για προγράμματα ανακαίνισης κτιρίων, ιδίως για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος.

ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Δεδομένου του χαμηλού προφίλ κινδύνου των επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση⁴⁰ και των προοπτικών ζήτησης που θα στηρίζει ένα κύμα ανακαινίσεων, η προσφορά ιδιωτικής χρηματοδότησης από κοινού με καινοτόμες υπηρεσίες ανακαίνισης θα αποτελέσει μια όλο και πιο ελκυστική επιχειρηματική πρόταση. Φορείς όπως ΕΕΥ, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας ή τράπεζες χρησιμοποιούν ήδη και παρέχουν τεχνικές συμβουλές. Μπορούν να προσφέρουν στους ιδιοκτήτες ακινήτων την αναγκαία υποστήριξη όσον αφορά τις ιδέες και τη χρηματοδότηση σε όλα τα στάδια μιας διαδικασίας ανακαίνισης. Μπορούν να προωθήσουν τη συγκέντρωση μικρών έργων, να προσφέρουν ευνοϊκές συνθήκες για σύνθετα έργα με μεγάλο χρόνο αποπληρωμής και να ενώσουν τους διάφορους φορείς που συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων για την ανακαίνιση κτιρίων.

Δεύτερον, τα κράτη μέλη μπορούν να μειώσουν την αντίληψη του κινδύνου και να αυξήσουν τα κίνητρα της αγοράς, όπως τα τιμολόγια εξοικονόμησης ενέργειας, τα καθεστώτα δημόσιας στήριξης με βάση την απόδοση και τους διαγωνισμούς εξοικονόμησης ενέργειας, για να προσελκύσουν ιδιώτες μεσάζοντες και φορείς συγκέντρωσης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να διερευνήσουν καινοτόμες λύσεις χρηματοδότησης μέσω συστημάτων επί του φόρου και επί των λογαριασμών ή μέσω χρηματοδότησης που συνδέεται με ακίνητη περιουσία, καθώς και μέσω φορολογικών εργαλείων⁴¹ για τη δημιουργία οικονομικών

³⁹ Στοχευμένη αναθεώρηση του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία (κρατικές ενισχύσεις): επέκταση του πεδίου εφαρμογής για τον συνδυασμό εθνικών ταμείων με ορισμένα προγράμματα της Ένωσης (2η διαβούλευση) https://ec.europa.eu/competition/consultations/2020_gber/consultation_document_en.pdf

⁴⁰ Παρατηρείται ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην υψηλότερη ενεργειακή απόδοση και τα χαμηλότερα ποσοστά αθέτησης ενυπόθηκων δανείων, καθώς και την αύξηση της αξίας του ενεργητικού. Πηγή: Final report on correlation analysis between energy efficiency and risk. EeDaPP. https://eedapp.energyefficientmortgages.eu/wp-content/uploads/2020/08/EeDaPP_D57_27Aug20-1.pdf

⁴¹ Όπως φορολογικά κίνητρα και πιστώσεις στο πλαίσιο της άμεσης φορολογίας (π.χ. φορολογία εισοδήματος και εταιρειών) και της περιβαλλοντικής φορολογίας (φόροι διοξειδίου του άνθρακα), φορολογία ακίνητης περιουσίας που ευνοεί καλύτερα κτίρια, διάθεση φορολογικών εσόδων για ανακαινίσεις, φορολογική απόσβεση που ευνοεί τις επενδύσεις σε ανακαινίσεις, συντελεστές ΦΠΑ για τις κατασκευαστικές υπηρεσίες και τα βιώσιμα υλικά σύμφωνα με την οδηγία ΦΠΑ (παράρτημα III), καθώς και περιφερειακοί και τοπικοί φόροι και τέλη. Βλ. επίσης Bertoldi, P, Economidou, M, Palermo, V, Boza- Kiss, B,

κινήτρων για τη χρηματοδότηση της ανακαίνισης κτιρίων. Τα υφιστάμενα **καθεστώτα επιβολής της υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης** βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά για όλα τα είδη κτιρίων⁴², με σκοπό τη συμμετοχή νέων ενδιαμέσων φορέων, όπως επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, την παροχή τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης και συγκεντρωτικών υπηρεσιών για τη μείωση του κόστους των συναλλαγών και του διοικητικού κόστους.

Η συμμετοχή των ΕΕΥ μέσω **συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα** είναι μια δυνατότητα προσέλκυσης επενδύσεων, συγκέντρωσης μικρών και διάσπαρτων επενδύσεων, μείωσης του αρχικού κόστους και επιβράβευσης της εξοικονόμησης ενέργειας. Η σύζευξη των συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης με τη **σύναψη συμβάσεων ανθεκτικότητας** από ασφαλιστικές εταιρείες μπορεί να βοηθήσει την αγορά να διαχειριστεί τον επενδυτικό κίνδυνο, διότι οι ασφαλιστές διαθέτουν εμπειρογνωσία όσον αφορά την αξιολόγηση και την παροχή προστασίας από περιβαλλοντικούς, κλιματικούς και άλλους κινδύνους.

Για να συμβάλει στη μείωση του κόστους των συναλλαγών, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει την **τυποποίηση των συμβάσεων και των χρηματοδοτικών μέσων** σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα φόρουμ για να συμβάλει στην αναπαραγωγή και την κλιμάκωση των βέλτιστων πρακτικών και των καινοτόμων προσεγγίσεων. Η Επιτροπή θα υποστηρίξει ενεργά αυτούς τους τρόπους ενεργοποίησης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα μέσω του ομίλου χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ενεργειακής απόδοσης (EEFIG) και των φόρουμ για τις επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια (SEI).

Ένα κύμα ανακαινίσεων μπορεί επίσης να αποτελέσει ευκαιρία για την προώθηση της ανάπτυξης **πράσινων δανείων και πράσινης χρηματοδότησης ενυπόθηκων δανείων**. Ένα αναβαθμισμένο σύστημα για τα ΠΕΑ που θα αποδεικνύει το κέρδος σε απόδοση θα επιτρέψει στις τράπεζες και σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να προσφέρουν χρηματοδότηση μέσω πίστωσης και ενυπόθηκων δανείων, προκειμένου τα χαρτοφυλάκιά τους να γίνουν πιο πράσινα, και να συγκεντρώνουν κτίρια ως εγγύηση για την έκδοση καλυμμένων ομολόγων. Ορισμένες πρωτοβουλίες παραγόντων της αγοράς δοκιμάζουν ήδη καινοτόμα προγράμματα για τη χρηματοδότηση δανείων και ενυπόθηκων δανείων ενεργειακής απόδοσης⁴³. Σε επόμενο στάδιο, στην εν λόγω αξιολόγηση μπορεί να συμπεριληφθούν οι ανθρακούχες εκπομπές σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής, και να συνδεθούν με τη χρηματοδότηση για κυκλικές λύσεις.

Με την ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, η Επιτροπή εξετάζει την καθιέρωση πρόσθετων προτύπων και σημάτων για βιώσιμα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, όπως τα πράσινα ενυπόθηκα δάνεια, τα πράσινα δάνεια και τα πράσινα ομόλογα. Αυτό θα

Todeschi, V. How to finance energy renovation of residential buildings: Review of current and emerging financing instruments in the EU. WIREs Energy Environ. 2020· e384. <https://doi.org/10.1002/wene.384>

⁴² Η εξοικονόμηση ενέργειας που επιτυγχάνεται από τις εν λόγω υποχρεώσεις συμβάλλει στην εκπλήρωση της υποχρέωσης εξοικονόμησης ενέργειας βάσει του άρθρου 7 της ΟΕΑ.

⁴³ Χρησιμοποιώντας επιχορηγήσεις από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Υποθηκών — Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καλυμμένων Ομολόγων (EMF-ECBC) αναπτύσσει μια πρωτοβουλία για ενυπόθηκα δάνεια ενεργειακής απόδοσης με μια σειρά υποστηρικτικών δράσεων για την τόνωση της ιδιωτικής χρηματοδότησης των ανακαινίσεων κατοικιών και εμπορικών κτιρίων για την εξοικονόμηση ενέργειας.

βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι τα δανειακά προϊόντα για την αποδοτική χρήση της ενέργειας και των πόρων θα διατίθενται ευρύτερα και θα είναι πιο ορατά για τους καταναλωτές. Η επανεξέταση της οδηγίας για την ενυπόθηκη πίστη⁴⁴ και της οδηγίας για την καταναλωτική πίστη⁴⁵ παρέχει ευκαιρίες για να αποτυπωθεί επαρκώς ο ενδεχομένως χαμηλότερος πιστωτικός κίνδυνος των βιώσιμων χρηματοπιστωτικών προϊόντων⁴⁶. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών αναλύει κατά πόσον θα ήταν δικαιολογημένη μια ειδική προληπτική αντιμετώπιση της τραπεζικής ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών προϊόντων που συνδέονται με στόχους βιωσιμότητας, όπως η ανακαίνιση κτιρίων. Η Επιτροπή εξετάζει επίσης μέτρα για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και των σχετικών με τη διακυβέρνηση κινδύνων στις ρυθμίσεις προληπτικής εποπτείας κατά την επανεξέταση των κανόνων για τις τράπεζες (κανονισμός και οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις) και τις ασφαλιστικές εταιρείες (οδηγία Φερεγγυότητα II). Η ΕΤΕπ θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο να στηρίξει νέους τρόπους προσέλκυσης ιδιωτικής χρηματοδότησης για την αποκατάσταση κτιρίων, συμπεριλαμβανομένης της απελευθέρωσης νέων αγορών δανειοδότησης με υποθήκη ή τιτλοποίησης ενεργειακής απόδοσης.

Τέλος, η Επιτροπή αναπτύσσει την **ταξινόμια της ΕΕ**⁴⁷, με τεχνικά κριτήρια επιλογής για τον κτιριακό τομέα, με σκοπό τη διοχέτευση ιδιωτικών κεφαλαίων σε βιώσιμες επενδύσεις στην ενεργειακή ανακαίνιση, με βάση τα πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης και τα πρότυπα κτιρίων με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας. Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑΚ, η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο καθιέρωσης ενός **προτύπου «ριζικής ανακαίνισης»**, ώστε να καταστεί δυνατή η σύνδεση σημαντικής ιδιωτικής χρηματοδότησης με διαφανείς, μετρήσιμες και πραγματικά «πράσινες» επενδύσεις.

Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες μπορούν να βοηθήσουν τους πελάτες να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση με ευνοϊκότερους όρους και να προωθήσουν την ανάπτυξη δυναμικής ιδιωτικής χρηματοδότησης που θα συμπληρώνει τους δημόσιους πόρους, τα φορολογικά κίνητρα και άλλες μορφές δημόσιας χρηματοδοτικής στήριξης.

3.3 ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Η προετοιμασία ενός καλού έργου ανακαίνισης, υποστηριζόμενου από τις καλύτερες διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης, είναι δύσκολη και συχνά πολύ περίπλοκη για τους ιδιώτες ή τις μικρές τοπικές αρχές. Ως εκ τούτου, η **τεχνική βοήθεια** θα διαδραματίσει βασικό ρόλο για τα αναμενόμενα αυξημένα ποσοστά και την ποιότητα των ανακαινίσεων. Μέρος αυτής της βοήθειας βρίσκεται στα χέρια των κρατών μελών, αλλά η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει ισχυρότερο ρόλο.

⁴⁴ Οδηγία 2014/17/ΕΕ

⁴⁵ Οδηγία 2008/48/ΕΚ

⁴⁶ Βλ. EaDaPP, Final results of the correlation analysis between energy efficiency and risk, 2020.

⁴⁷ Με δύο κατ' εξουσιοδότηση πράξεις: για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν και για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, καθώς και για τη βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων, τον έλεγχο της ρύπανσης και την πρόληψη, και την προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852, ΕΕ L 198 της 22.6.2020, σ. 13.

Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τον μηχανισμό ELENA, την ιδιωτική χρηματοδότηση για την ενεργειακή απόδοση (PF4EE), την πολιτική συνοχής, το πρόγραμμα JASPERS και τη βοήθεια για την ανάπτυξη έργων (PDA) του προγράμματος «Ορίζων 2020», η Επιτροπή θα απλουστεύσει και θα ενισχύσει την τεχνική βοήθεια, με πρωταρχικό στόχο την παροχή βοήθειας σε μεγαλύτερο αριθμό δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένων δικαιούχων μικρότερου μεγέθους. Έχει προταθεί η ενισχυμένη χρηματοδότηση για τον μηχανισμό ELENA να προέλθει από τον συμβουλευτικό κόμβο InvestEU και, ενδεχομένως, από άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα

Η Επιτροπή, από κοινού με την ΕΤΕπ, θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να σχεδιάσουν εθνικά ή τοπικά προγράμματα **που αναπαράγουν το μοντέλο ELENA⁴⁸** και να ανταμείψουν την ταχεία υλοποίηση και την υψηλή ενεργειακή απόδοση χρησιμοποιώντας τρεις χρηματοδοτικές ροές: τα ταμεία της πολιτικής συνοχής (ως αυτοτελής στήριξη ή ως μέρος της λειτουργίας χρηματοδοτικών μέσων), τη συνιστώσα του InvestEU που αφορά τα κράτη μέλη ή τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Επιπλέον, η Επιτροπή και η ΕΤΕπ θα υποστηρίξουν τη δημιουργία τυποποιημένων **μονοαπευθυντικών θυρίδων** που θα μπορούν να αναπτυχθούν γρήγορα σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο για την παροχή εξατομικευμένων συμβουλών και χρηματοδοτικών λύσεων σχεδιασμένων να συνοδεύουν τους ιδιοκτήτες κατοικιών ή τις ΜΜΕ καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της υλοποίησης των έργων τους. Οι τοπικοί φορείς μπορούν να αξιοποιήσουν αυτή την πλατφόρμα για να δημιουργήσουν κέντρα ικανοτήτων για διάφορους τύπους συμβουλευτικής σχετικής με τη βιώσιμη ανακαίνιση.

Πρόσθετη πηγή στήριξης των ικανοτήτων θα προσφέρει το προτεινόμενο νέο **Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης** του σχεδίου ανάκαμψης, ο **Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για τις Πόλεις** και ο **Μηχανισμός Βοήθειας για την Ανάπτυξη Έργων** στο πλαίσιο του LIFE, καθώς και η δημιουργία διοικητικών ικανοτήτων και η τεχνική βοήθεια στο πλαίσιο των ταμείων της πολιτικής συνοχής για την περίοδο μετά το 2020. Επιπλέον, η νομοθετική πρόταση για την πολιτική συνοχής περιλαμβάνει επίσης τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης και συμμετοχικής προσέγγισης στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Για τις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές που ενδιαφέρονται για την πραγματοποίηση επενδύσεων ανακαίνισης κτιρίων στο πλαίσιο της αστικής ανάπτυξης, η ευρωπαϊκή πλατφόρμα **Smart Cities Marketplace** προσφέρει ένα επιτυχημένο προσχέδιο⁴⁹ που θα καθοδηγήσει τις δημόσιες αρχές προς αυτή την κατεύθυνση.

3.4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΝΕΩΝ ΤΑΛΕΝΤΩΝ

⁴⁸ Χρησιμοποιώντας τα κονδύλια από την πολιτική συνοχής, τη συνιστώσα του InvestEU που αφορά τα κράτη μέλη ή τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

⁴⁹ Η πλατφόρμα Smart Cities Marketplace βασίζεται στην πείρα και στα αποτελέσματα 17 μεγάλης κλίμακας διασυνοριακών συνεργατικών έργων επίδειξης πόλεων, που είναι γνωστά ως «εμβληματικά έργα». Στα εν λόγω εμβληματικά έργα συμμετείχαν 120 πόλεις, με χρηματοδότηση άνω των 400 εκατ. ευρώ μέσω του προγράμματος «Ορίζων 2020», η οποία έχει μοχλεύσει πολύ μεγαλύτερα ποσά επενδύσεων. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση <https://smartcities-infosystem.eu/scc-lighthouse-projects>.

Για τον σχεδιασμό, την εγκατάσταση και τη λειτουργία κυκλικών λύσεων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών απαιτείται συχνά υψηλό επίπεδο τεχνικών γνώσεων. Ειδικές δεξιότητες απαιτούνται επίσης για την ασφαλή διαχείριση των ιστορικών κτιρίων και τη διαφύλαξη της πολιτισμικής αξίας τους. Ο μετασχηματισμός προς ένα κλιματικά ουδέτερο κτιριακό απόθεμα θα είναι εφικτός μόνο εάν μετασχηματιστούν οι υφιστάμενες θέσεις εργασίας ώστε να περιλάβουν πράσινες και κυκλικές δεξιότητες και εάν προκύψουν νέα εργασιακά προφίλ, όπως ειδικοί ριζικών κτιριακών ανακαινίσεων, εγκαταστάτες προηγμένων τεχνολογικών λύσεων ή διαχειριστές μοντελοποίησης κτιριακών πληροφοριών (Building Information Modelling – BIM). Μόνο καλά ενημερωμένοι επαγγελματίες μπορούν να διαδραματίσουν τον δυνητικά καίριο ρόλο που τους αναλογεί στην παροχή στους τελικούς χρήστες των πλέον πρόσφατων διαθέσιμων τεχνικών δυνατοτήτων για την αποδοτική χρήση των πόρων και την ενεργειακή απόδοση. Τέλος, οι επαγγελματίες χρειάζονται κατάρτιση για να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στα ανακαινισμένα κτίρια.

Ήδη πριν από την κρίση της νόσου COVID-19, υπήρχε έλλειψη εργαζομένων ειδικευμένων στη βιώσιμη ανακαίνιση και στον εκσυγχρονισμό των κτιρίων. Το δυναμικό διατήρησης και δημιουργίας θέσεων εργασίας στον τομέα αυτό ήταν και παραμένει μεγάλο. Η ενεργειακή απόδοση των κτιρίων είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός θέσεων εργασίας ανά εκατομμύριο ευρώ επένδυσης⁵⁰. Εάν τα κράτη μέλη λάβουν ταχέως μέτρα για τη βελτίωση της μόνωσης, των τεχνικών συστημάτων και συσκευών των κτιρίων, θα παρουσιαστούν αμέσως νέες ευκαιρίες απασχόλησης. Η πολιτική θα πρέπει να υποδείξει στην αγορά ότι απαιτούνται καινοτόμες και βιώσιμες λύσεις. Για παράδειγμα, η βιοοικονομία μπορεί να παράσχει νέα υλικά χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για ριζικές ανακαινίσεις, αυξάνοντας έτσι τις νέες ευκαιρίες εξειδικευμένης απασχόλησης.

Η αύξηση της παρουσίας και του ρόλου των **γυναικών** στον κατασκευαστικό τομέα μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της διαθεσιμότητας δεξιοτήτων και ειδικευμένων επαγγελματιών. Η αναθεώρηση των στρατηγικών επαγγελματικής και εκπαιδευτικής κατάρτισης με τη συμμετοχή της βιομηχανίας, τη δημιουργία ενός εργασιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμου σε όλους και την υπέρβαση των προκαταλήψεων είναι καίριας σημασίας. Οι ΜΜΕ θα πρέπει να έχουν καλύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα κατάρτισης και μαθητείας. Οι κοινωνικοί εταίροι, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων των εργαζομένων και των εργοδοτών του κατασκευαστικού τομέα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, διαθέτουν ισχυρή εμπειρογνώσια όσον αφορά την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, την προσέλκυση νέων ταλέντων και την προώθηση ενός εργασιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και θα πρέπει να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Το **ζήτημα της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας** των εργαζομένων στον κατασκευαστικό τομέα –τομέας με συγκριτικά υψηλό κίνδυνο ατυχημάτων και κακής υγείας– είναι σημαντικό και θα πρέπει να τηρούνται οι νομικές απαιτήσεις για την προστασία των εργαζομένων, με ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των εργαζομένων που ανακαινίζουν

⁵⁰ 12-18 τοπικές θέσεις εργασίας ανά εκατομμύριο ευρώ επένδυσης, ΔΟΕ, Sustainable Recovery, Ιούνιος 2020.

παλαιά κτίρια από την έκθεσή τους στον αμίαντο, μεταξύ άλλων μέσω κατάλληλης κατάρτισης⁵¹.

Για να αντιμετωπίσει τα ζητήματα αυτά και να αξιοποιήσει περαιτέρω το θεματολόγιο δεξιοτήτων του 2020 και το σχέδιο για την τομεακή συνεργασία στον τομέα των δεξιοτήτων⁵², η Επιτροπή θα δρομολογήσει το **Σύμφωνο δεξιοτήτων** μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων ενδιαφερόμενων με κοινό στόχο την αναβάθμιση και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων από το εργατικό δυναμικό της Ευρώπης. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν τα κονδύλια του προγράμματος Next Generation EU, του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+** και του **Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης**. Οι μαθητείες και άλλες μορφές μάθησης με βάση την εργασία διευκολύνουν τη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας. Στη δέσμη μέτρων της Επιτροπής, της 1ης Ιουλίου 2020, για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων εξαγγέλθηκε μια ανανεωμένη **ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας**. Με την υποστήριξη της πρωτοβουλίας **Build Up Skills** που συνεχίζεται στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE, τα κράτη μέλη μπορούν να επικαιροποιήσουν την ανάλυση των ελλείψεων και τους εθνικούς χάρτες πορείας για την κατάρτιση, καθώς η Επιτροπή θα αναπτύξει **εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με τη χρήση του πλαισίου Level(s)**⁵³ το 2021.

3.5. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΒΙΩΣΙΜΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Για την επίτευξη του βάθους και του όγκου ανακαινίσεων που χρειάζεται η Ευρώπη είναι απαραίτητος εντέλει ένας ισχυρός και ανταγωνιστικός κατασκευαστικός τομέας, ο οποίος θα ενστερνίζεται την καινοτομία και τη βιωσιμότητα για την αύξηση της ποιότητας και τη μείωση του κόστους.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πρωτοστατούν στην καινοτομία, την παραγωγή, τη διανομή και την εγκατάσταση διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών που σχετίζονται με την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα κτίρια. Για την εδραίωση αυτού του ηγετικού ρόλου απαιτείται η υιοθέτηση βιομηχανικών τεχνολογικών λύσεων προκειμένου να περιοριστεί το κόστος και η διάρκεια των έργων, να επιταχυνθεί η ψηφιοποίηση και να ενσωματωθούν πλήρως οι αρχές της κυκλικότητας σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα: προμήθεια ασφαλών, βιώσιμων και δευτερογενών πρώτων υλών, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση και διαχείριση αποβλήτων. Η **εκβιομηχάνιση** μπορεί να πυροδοτήσει έναν **ενάρετο κύκλο** μεταξύ της μεγαλύτερης ζήτησης για ριζικότερες ανακαινίσεις και της μείωσης του κόστους για πιο έξυπνα και βιώσιμα προϊόντα.

Η Επιτροπή προωθεί την περιβαλλοντική βιωσιμότητα των δομικών λύσεων και υλικών, συμπεριλαμβανομένων του ξύλου και των υλικών βιολογικής προέλευσης, των λύσεων που

⁵¹ Σύμφωνα με τα εθνικά μέτρα μεταφοράς της οδηγίας 2009/148/EK για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας

⁵² Στο σχέδιο στρατηγικής για την τομεακή συνεργασία στον τομέα των δεξιοτήτων θα αναπτυχθεί μια τομεακή στρατηγική για τη συλλογή πληροφοριών για τις δεξιότητες και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης σχετικών ευρωπαϊκών βασικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και της έναρξης της κατάρτισης.

⁵³ Το πλαίσιο Level(s) είναι μια κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση για την αξιολόγηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα των κτιρίων. Βλ. <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

βασίζονται στη φύση και των ανακυκλωμένων υλικών με βάση μια ολοκληρωμένη προσέγγιση αξιολόγησης του κύκλου ζωής. Θα εξετάσει τις επιδόσεις βιωσιμότητας των δομικών προϊόντων στο πλαίσιο της αναθεώρησης του κανονισμού για τα προϊόντα δομικών κατασκευών και θα εκπονήσει έως το 2023 έναν χάρτη πορείας που θα οδηγεί έως το 2050 **για τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των κτιρίων**. Η Επιτροπή θα επιταχύνει επίσης τη συνεργασία με τους οργανισμούς τυποποίησης σχετικά με τα ανάπτυξη προτύπων **κλιματικής ανθεκτικότητας** των κτιρίων.

Έως τα τέλη του 2024, η Επιτροπή θα επανεξετάσει **τους στόχους ανάκτησης υλικών** που καθορίζονται στη νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων. Η Επιτροπή θα θέσει σε εφαρμογή μέτρα **για την αύξηση των πλατφορμών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης** και τη στήριξη της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών. Το πλαίσιο Level(s), οι αρχές κυκλικής οικονομίας για τον σχεδιασμό κτιρίων και το **πρωτόκολλο για τη διαχείριση των αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων της ΕΕ** καθοδηγούν τους χρήστες όσον αφορά την εφαρμογή των αρχών αυτών σε έργα ανακαίνισης.

Η υιοθέτηση ψηφιακών και καινοτόμων τεχνολογιών από τον κατασκευαστικό τομέα και η πραγματοποίηση σχετικών επενδύσεων παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα⁵⁴. Για αυτό τον λόγο η Επιτροπή, θα στηρίξει την ψηφιοποίηση στον κατασκευαστικό τομέα μέσω του **προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», των κόμβων ψηφιακής καινοτομίας και των εγκαταστάσεων δοκιμών και πειραματισμού**. Τα ψηφιακά εργαλεία⁵⁵ συμβάλλουν στην καταγραφή της προόδου των έργων, της χρήσης υλικών και αυξάνουν την παραγωγικότητα. Για παράδειγμα, το ψηφιακό δίδυμο ενός κτιρίου, το οποίο καθίσταται δυνατό χάρη σε δεδομένα χαρτογράφησης 3D, παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις του κτιρίου σε πραγματικό χρόνο και αποτρέπει σοβαρά ατυχήματα, συμβάλλοντας στην πρόβλεψη πιθανών αστοχιών στα κτιριακά συστήματα. Εξοικονόμηση κόστους πραγματοποιείται σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα, από τις ταχείες διοικητικές διαδικασίες και τις υλικές εργασίες. Τα έξυπνα κτίρια και η κατασκευή που αξιοποιεί την ψηφιακή τεχνολογία δημιουργούν μεγάλες δεξαμενές δεδομένων για ολόκληρο τον κύκλο ζωής της κατασκευής, χρήσης και ανακαίνισης των κτιρίων, ώστε να μπορούν να λειτουργούν καλύτερα. Η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο να καθορίσει ένα πλαίσιο διακυβέρνησης για χώρους δεδομένων, με περαιτέρω δράσεις για την ανάπτυξη ειδικών για τον σκοπό αυτό χώρων δεδομένων, μεταξύ άλλων στους τομείς της ενέργειας, της μεταποίησης και των κατασκευών.

Η μοντελοποίηση κτιριακών πληροφοριών (BIM) βελτιώνει τη διαφάνεια και μειώνει το κόστος και τη χρήση πόρων. Η Επιτροπή θα εκπονήσει **σύσταση για την προώθηση της μοντελοποίησης κτιριακών πληροφοριών στις δημόσιες προμήθειες** για κατασκευές και θα παράσχει μεθοδολογία στους πελάτες του δημόσιου τομέα για τη διενέργεια ανάλυσης

⁵⁴ Επί του παρόντος, το 70 % των κατασκευαστικών εταιρειών αφιερώνουν λιγότερο από το 1 % των εσόδων τους σε ψηφιακά και καινοτόμα έργα, και η υιοθέτηση της μοντελοποίησης κτιριακών πληροφοριών (BIM) παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή. Τεχνολογίες, όπως το διαδίκτυο των πραγμάτων, η τεχνητή νοημοσύνη, τα ρομπότ, τα ψηφιακά δίδυμα, μειώνουν τον χρόνο που απαιτείται για τα υλικά έργα.

⁵⁵ Συμπεριλαμβανομένης της μοντελοποίησης κτιριακών πληροφοριών (BIM), του συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών (GIS) και της επανξημένης πραγματικότητας

κόστους-οφέλους από τη χρήση της BIM στις δημόσιες προμήθειες. Οι ψηφιακές βιομηχανικές πλατφόρμες θα επιτρέψουν στα ενδιαφερόμενα μέρη να συλλέγουν και να αξιοποιούν καλύτερα αυτά τα δεδομένα. Η Επιτροπή θα αναπτύξει επίσης ένα **ενοποιημένο πλαίσιο της ΕΕ για την ψηφιακή αδειοδότηση** στο δομημένο περιβάλλον και θα θεσπίσει ένα αξιόπιστο σύστημα **πιστοποίησης των μετρητών ενεργειακής απόδοσης** στα κτίρια, το οποίο θα μπορεί να μετρά τις πραγματικές βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης.

Η έρευνα πρέπει επίσης να ενθαρρύνει την καινοτομία στον κατασκευαστικό τομέα. Η **πρόσκληση για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία**, στο πλαίσιο του προγράμματος «**Ορίζων 2020**», περιλαμβάνει έναν τομέα αφιερωμένο στην «Ενέργεια και τα ενεργειακά αποδοτικά κτίρια». Το πρόγραμμα «**Ορίζων Ευρώπη**» θα στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία στις ενεργειακές τεχνολογίες, τη βιωσιμότητα και την κυκλικότητα υλικών και συστημάτων κατασκευών, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες κάθε γεωγραφικής περιοχής της Ευρώπης. Κατά την προετοιμασία της εφαρμογής του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος μια σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για το ανθρωποκεντρικό βιώσιμο δομημένο περιβάλλον (Built4People) και μια ειδική αποστολή για τις κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις. Η σύμπραξη θα μπορούσε να προσφέρει καινοτομία στα κτίρια και στον κατασκευαστικό κλάδο και η αποστολή θα μπορούσε να αναδείξει 100 ευρωπαϊκές πόλεις στην πορεία προς τον συστημικό μετασχηματισμό τους προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2030 με τους πολίτες και για τους πολίτες⁵⁶ ..

Επιπλέον, εάν εγκριθεί, η **συγχρηματοδοτούμενη σύμπραξη για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας**⁵⁷ μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη κλιματικά ουδέτερων λύσεων για συστήματα θέρμανσης και ψύξης στα κτίρια. Άλλα προγράμματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τους τομείς έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της ανακαίνισης κτιρίων είναι περιφερειακά προγράμματα (επίσης υπό το πρίσμα της **σφραγίδας αριστείας**) και το νέο πρόγραμμα LIFE. Ειδικότερα, το **υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» στο πλαίσιο του LIFE** θα στηρίζει το κύμα ανακαίνσεων αντιμετωπίζοντας τα συμπεριφορικά και μη τεχνολογικά εμπόδια στις ανακαίνισεις⁵⁸.

3.6. ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΚΑΙ ΒΑΣΕΙ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΚΥΜΑΤΟΣ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΝ

Για την πλήρη αξιοποίηση των δυνητικών παράλληλων οφελών του κύματος ανακαίνισεων απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που έχει ήδη δοκιμαστεί με επιτυχία. Τα «έξυπνα» σπίτια μπορούν να προωθήσουν την άνεση του χρήστη, να αυξήσουν την ενσωμάτωση των

⁵⁶ Η αποστολή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» με τίτλο «Κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις» έχει ως στόχο να στηρίζει, να προωθήσει και να αναδείξει 100 ευρωπαϊκές πόλεις στον συστημικό μετασχηματισμό τους προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2030 και να μετατρέψει τις πόλεις αυτές σε κόμβους πειραματισμού και καινοτομίας για όλες τις πόλεις, οδηγώντας έτσι στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και στις προσπάθειες της Ευρώπης να καταστεί κλιματικά ουδέτερη έως το 2050.

⁵⁷ Η συγχρηματοδοτούμενη σύμπραξη για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας καλύπτει όλους τους τομείς του στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών τεχνολογιών και συνδέεται με τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα.

⁵⁸ Όπως οι ορισμοί των πράσινων ενυπόθηκων δανείων, η χρηματοδότηση που συνδέεται με ακίνητα ή νέα μοντέλα μονοαπευθυντικών θυρίδων.

ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της πλεονάζουσας ενέργειας στα κτίρια. Σε ορισμένα πιλοτικά έργα, πολυκατοικίες εξοπλίστηκαν με πίνακες φωτοβολταϊκών συστοιχιών στη στέγη, θερμοσυσσωρευτές και αντλίες θερμότητας. Κάθε κτίριο συνδέθηκε με τοπικό δίκτυο, το οποίο τροφοδοτούσε σημεία φόρτισης ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Η εφαρμογή έξυπνων μετρητών⁵⁹ συνέβαλε στην αντιστοίχιση της προσφοράς και της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας με τον πλέον αποδοτικό τρόπο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα κτίρια να μετατραπούν από καταναλωτές σε παραγωγούς ενέργειας με υψηλή ενεργειακή απόδοση, μειωμένο ενεργειακό κόστος για τα νοικοκυριά, ενσωμάτωση της ηλεκτροκίνησης και συστημικά οφέλη για τη σταθερότητα των δικτύων.

Αυτό αποτελεί ένα μόνο παράδειγμα του τι μπορεί να επιτευχθεί με μια ολοκληρωμένη ψηφιακή ανακαίνιση που συνδυάζει την αποθήκευση ενέργειας και την ευελιξία από την πλευρά της ζήτησης, την επιτόπια παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και το διαδίκτυο των πραγμάτων αποτελούμενο από συστατικά στοιχεία του συστήματος, συσκευές και σημεία επαναφόρτισης για την ηλεκτροκίνηση. Με αυτόν τον τρόπο προωθείται η ενεργή συμμετοχή των πολιτών στο ενεργειακό σύστημα ως παραγωγών-καταναλωτών.

Η ΟΕΑΚ⁶⁰ προβλέπει ήδη μέτρα για την προώθηση έξυπνων υποδομών και την εγκατάσταση σημείων φόρτισης για την ηλεκτροκίνηση. Σύμφωνα με τον στόχο εγκατάστασης περισσότερων από 1 εκατομμυρίων δημόσιων σταθμών φόρτισης έως το 2025, η Επιτροπή θα διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή και επιβολή των εν λόγω μέτρων και θα εξετάσει κατά πόσον πρέπει να ενισχυθούν. Επιπλέον, η Επιτροπή παρουσιάζει, μαζί με την παρούσα ανακοίνωση, τις εκτελεστικές και κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για τον **δείκτη έξυπνης ετοιμότητας της ΕΕ**, ως εργαλείο μέτρησης της έξυπνης ετοιμότητας των κτιρίων και ενημέρωσης των ιδιοκτητών και των ενοίκων κτιρίων.

Όσον αφορά **τα πλέον πρόσφατα βιώσιμα προϊόντα και προϊόντα που ενσωματώνουν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας**, όπως τα φωτοβολταϊκά, η Επιτροπή θα **χαρτογραφήσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν** τα εν λόγω προϊόντα στην ενιαία αγορά και θα εξετάσει τρόπους άρσης των διαπιστωθέντων φραγμών, για παράδειγμα, μέσω αμοιβαίας αναγνώρισης. Η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς εξαλείφει τους ρυθμιστικούς και διοικητικούς φραγμούς στη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών και διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση των εθνικών συστημάτων πιστοποίησης και ασφάλισης για τους ειδικούς σε θέματα ανακαίνισης και ενεργειακής απόδοσης.

Η ανάγκη για συνέργειες στον τομέα των ανακαίνισεων καθίσταται εμφανής κατά την επέκταση σε **συνοικιακές και κοινοτικές προσεγγίσεις**. Η ομαδοποίηση έργων σε αυτό το επίπεδο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα **συνοικίες μηδενικής ενέργειας** ή ακόμη και **με**

⁵⁹ Οι έξυπνοι μετρητές προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες για να αυξηθεί η ενημέρωση των καταναλωτών όσον αφορά τα μοντέλα κατανάλωσης ενέργειας. Στην οδηγία για την ενεργειακή απόδοση προβλέπεται απαίτηση σχετικά με τους έξυπνους μετρητές φυσικού αερίου, η οποία συμπληρώνει τις υποχρεώσεις σχετικά με τους έξυπνους μετρητές ηλεκτρικής ενέργειας.

⁶⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2018/844 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση

πλεόνασμα ενέργειας⁶¹ (π.χ. προηγμένα συστήματα τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης με τεράστιες δυνατότητες για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ανάκτηση απορριπτόμενης θερμότητας). Οι προαναφερόμενες προσεγγίσεις προσφέρουν, αφενός, φθηνότερους τρόπους απανθρακοποίησης της θέρμανσης και της ψύξης και, αφετέρου, αποδοτικότητα του συστήματος σε βιομηχανική κλίμακα με μετάβαση σε άλλα είδη καυσίμων, αυξημένη ευελιξία και αποθήκευση θερμότητας, καθώς και δημιουργία χώρου για τη φύση. Πέρα από μια πιο ορθολογική και αισθητική χρήση του χώρου, η συνοικιακή προσέγγιση μπορεί να καταστήσει εφικτή τη βελτίωση παλαιών κατοικιών με **υπηρεσίες μειωμένης προσβασιμότητας και κινητικότητας**.

Οι **ενεργειακές κοινότητες** παράγουν, καταναλώνουν, αποθηκεύουν και πωλούν ενέργεια και μπορούν να προσφέρουν εργαλεία στους πλέον ευάλωτους πολίτες για να τους απαλλάξουν από την ενεργειακή φτώχεια. Για να αξιοποιηθεί το ανεκμετάλλευτο δυναμικό τους ως ενεργών παραγόντων στο ενεργειακό σύστημα, η Επιτροπή θα εξετάσει προσεκτικά την **εφαρμογή της οδηγίας για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας**⁶² και της **οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** και θα προβεί σε συντονισμένες δράσεις για να στηρίξει τη σταδιακή δημιουργία και διάδοσή τους σε όλα τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα διερευνήσει περαιτέρω τρόπους προώθησης των ενεργειακών κοινοτήτων και διάδοσης ορθών πρακτικών⁶³.

Βασιζόμενες σε ευρεία και συμπεριληπτική συμμετοχή των κατοίκων μέσω συνεργατικών δομών και μονοαπευθυντικών θυρίδων που προσφέρουν ποικίλες χρήσιμες συμβουλές, οι προαναφερόμενες συνοικιακές προσεγγίσεις μπορούν να μεταμορφώσουν ολόκληρες γειτονίες και να δημιουργήσουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν **κάποια υποδειγματικά έργα ανάπλασης συνοικιών**⁶⁴, προετοιμάζοντας το έδαφος για ένα νέο κύμα απανθρακοποιημένων συνοικιών.

Τα κράτη μέλη, οι περιφέρειες και οι τοπικές αρχές θα πρέπει να αξιοποιήσουν περαιτέρω τις δυνατότητες χρηματοδότησης επενδύσεων σε τοπικό επίπεδο στο πλαίσιο των **εδαφικών μέσων** του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ): ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις, τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων και πρωτοβουλία LEADER. Επιπλέον, οι αστικές αρχές μπορούν να διαθέσουν την υποχρεωτική ελάχιστη κατανομή του

⁶¹ Όταν περισσότερα από ένα κτίρια βελτιστοποιούν την κατανάλωση ενέργειας σε όλα τα κτίρια, καθώς και στο ευρύτερο ενεργειακό σύστημα. Οι συνοικίες αυτές χαρακτηρίζονται από ετήσιο θετικό ενεργειακό ισοζύγιο και συνδέονται με τοπικές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τοπική αποθήκευση (τόσο ηλεκτρικής ενέργειας όσο και θερμότητας), έξυπνα ενεργειακά δίκτυα, απόκριση από την πλευρά της ζήτησης, προηγμένα συστήματα διαχείρισης ενέργειας (ηλεκτρικής ενέργειας, θέρμανσης και ψύξης), αλληλεπίδραση/συμμετοχή των χρηστών και ΤΠΕ. Έργα «συνοικιών με πλεόνασμα ενέργειας» αναπτύσσονται στο πλαίσιο εμβληματικών έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» (<https://smartcities-infosystem.eu/scclighthouse-projects>), στο πλαίσιο έργων όπου κράτη μέλη συνεργάζονται χάρη στην πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού «Η Ευρώπη των πόλεων» (<https://jpi-urbaneurope.eu/ped>), καθώς και στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών τεχνολογιών το οποίο διαθέτει ειδική ομάδα για τη στήριξη σχετικών έργων.

⁶² Οδηγία (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ

⁶³ Σε αυτές μπορούν να περιλαμβάνονται διδάγματα που αντλούνται από έργα τα οποία χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, βλ. για παράδειγμα <https://www.rescoop.eu/the-rescoop-model>

⁶⁴ Όπως οι συνοικίες που συμμετέχουν στην προτεινόμενη αποστολή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» με τίτλο «100 κλιματικά ουδέτερες πόλεις έως το 2030 — από τους πολίτες για τους πολίτες».

ΕΤΠΑ στην επιτόπια υλοποίηση βιώσιμης αστικής ανάπτυξης με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής και εδαφικής ανάπτυξης.

Σε τοπικό επίπεδο, το **Σύμφωνο των Δημάρχων** υποστηρίζει έναν νέο συνασπισμό πόλεων πρόθυμων να αναλάβουν φιλόδοξες δεσμεύσεις για την ανακαίνιση κτιρίων. Η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να τεκμηριώσει μελλοντικές επικαιροποιήσεις των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης και να οδηγήσει σε συγκεντρωτικές πράσινες δημόσιες συμβάσεις για τις οποίες οι δήμαρχοι δεσμεύονται βάσει του Συμφώνου. Το έργο **μεγάλων αγοραστών στον τομέα του κλίματος και του περιβάλλοντος** δημιουργεί περαιτέρω ευνοϊκές συνθήκες για τη συνεργασία μεταξύ μεγάλων αγοραστών του δημόσιου τομέα, όπως πόλεις, περιφέρειες, νοσοκομεία, κεντρικές αρχές προμηθειών, επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, με απώτερο στόχο την πιλοτική εφαρμογή και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών σε τομείς όπως τα εργοτάξια μηδενικών εκπομπών.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα επιδιώξει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ άλλων μέσω του **Συμφώνου για το Κλίμα** και του **φόρουμ υψηλού επιπέδου για τις κατασκευές**, με υποστηρικτικές δράσεις για την αναζωογόνηση των ευρωπαϊκών γειτονιών με πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ζωτικότητα.

3.7. ΤΟ ΝΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΠΑΟΥΧΑΟΥΣ: ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΤΥΛ ΜΕ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Το κύμα ανακαινίσεων δεν αφορά μόνο το υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα. Είναι η αρχή μιας μακρόπνοης διαδικασίας για την συνύπαρξη της βιωσιμότητας με το στυλ. Όπως ανακοίνωσε η πρόεδρος von der Leyen στην ομιλία της για την κατάσταση της Ένωσης, στις 16 Σεπτεμβρίου 2020, η Επιτροπή θα εγκαινιάσει το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους για να καλλιεργήσει μια νέα ευρωπαϊκή αισθητική που θα συνδυάζει τις επιδόσεις με την εφευρετικότητα.

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους θα λειτουργήσει ως εκκολαπτήριο καινοτομίας και δημιουργικότητας για την προώθηση του βιώσιμου σχεδιασμού σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής, ο οποίος είναι επίσης ελκυστικός και οικονομικά προσίτος για τους πολίτες. Θα δώσει τη δυνατότητα δικτύωσης σε επαγγελματίες από όλους τους επιστημονικούς κλάδους και θα δώσει επίσης τη δυνατότητα σε δημιουργικά μυαλά να επαναπροσδιορίσουν τον βιώσιμο τρόπο ζωής του μέλλοντος.

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους είναι ένα διεπιστημονικό εγχείρημα που θα δημιουργήσει πειραματικούς χώρους όπου η τέχνη, ο πολιτισμός, η επιστήμη και η τεχνολογία μπορούν να συγκεράζονται, να οραματίζονται, να δοκιμάζονται και να επιδεικνύουν νέες λύσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέων πρωτοπόρων αγορών. Θα έχει δύο διαστάσεις. Η πρώτη είναι ένα δίκτυο μελετητών, πολεοδόμων, αρχιτεκτόνων, επιχειρηματιών, σπουδαστών και πολιτών που συνεργάζονται για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας με στυλ. Η δεύτερη διάσταση θα συνίσταται σε πραγματικά υφιστάμενα κατασκευαστικά έργα σε ολόκληρη την ΕΕ.

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους θα λειτουργήσει επίσης ως επιταχυντής για κοινωνικά και αισθητικά υποσχόμενες πράσινες και ψηφιακές λύσεις, τεχνολογίες και προϊόντα. Θα προωθήσει καινοτόμες λύσεις όσον αφορά την αρχιτεκτονική και τα υλικά. Φυσικά υλικά, όπως το ξύλο, μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον σχεδιασμό του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους, καθώς μπορούν να αποφέρουν διπλό όφελος: αποθήκευση ανθρακούχων εκπομπών στα κτίρια και αποφυγή εκπομπών που θα απαιτούνταν για την παραγωγή συμβατικών οικοδομικών υλικών.

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους θα δημιουργηθεί σε τρεις φάσεις: σχεδιασμός, παράδοση και διάδοση. Από τώρα έως το καλοκαίρι του 2021, η Επιτροπή θα διεξαγάγει ευρεία συμμετοχική διαδικασία συνδιαμόρφωσης για τον «σχεδιασμό» του, με στόχο τη δρομολόγηση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς πλαισίου σε όλα τα σχετικά προγράμματα. Η «παράδοση» της πρώτης κατασκευής ή ανάπλασης που θα πραγματοποιήσει το Ευρωπαϊκό Μπάουχαους θα αρχίσει κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2021.

Αυτό όμως θα είναι μόνο η αρχή. Στόχος είναι η «διάδοση» ενός δικτύου Μπάουχαους με διαφορετικά χαρακτηριστικά και πάντοτε με απώτερο σκοπό τον μετασχηματισμό προς τη βιώσιμη συμβίωση. Σε ένα πρώτο κύμα, θα επιδιωχθεί η σύσταση πέντε ιδρυτικών Μπάουχαους το 2022 σε διάφορες χώρες της ΕΕ. Όλα τα έργα θα αφορούν μεν το δομημένο περιβάλλον στο σύνολό του, αλλά θα εστιάζουν σε διαφορετικές πτυχές, όπως οι κλιματικές προκλήσεις, η προσβασιμότητα, η κοινωνική συνοχή, οι ψηφιακές κατασκευές, οι βιώσιμοι βιολογικοί πόροι κ.λπ. Σε ένα δεύτερο κύμα, μπορούν να προστεθούν και άλλα έργα Μπάουχαους σε ολόκληρη την ΕΕ ή ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το έργο θα συντονίζεται από συμβουλευτική επιτροπή εξωτερικών εμπειρογνομόνων που θα περιλαμβάνει επιστήμονες, αρχιτέκτονες, σχεδιαστές, καλλιτέχνες, πολεοδόμους και μέλη της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να διασφαλίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Μπάουχαους θα μείνει εντός χρονοδιαγράμματος και θα υλοποιήσει τους στόχους του.

4. ΤΟΜΕΙΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ

Παρότι τα μέτρα που περιγράφονται ανωτέρω αποσκοπούν στην υλοποίηση ανακαινίσεων όλων των κτιρίων, τρεις τομείς χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής: **α) αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και των κτιρίων με τις χειρότερες επιδόσεις· β) ανακαίνιση δημόσιων κτιρίων, όπως διοικητικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές εγκαταστάσεις και γ) απανθρακοποίηση της θέρμανσης και της ψύξης**. Οι τομείς αυτοί θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα στην πολιτική και τη χρηματοδότηση, διότι προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες για αύξηση των ποσοστών ανακαίνισης και, παράλληλα, για εξοικονόμηση ενέργειας και πιο υγιεινά και άνετα κτίρια για τους πολίτες.

4.1. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΧΕΙΡΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

Δεδομένου ότι σχεδόν 34 εκατομμύρια Ευρωπαίοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να θερμάνουν επαρκώς το σπίτι τους⁶⁵, η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας αποτελεί επείγον καθήκον για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Κάθε χρόνο, 800 000 κοινωνικές κατοικίες χρειάζονται ανακαίνιση, ήτοι πρόσθετη χρηματοδότηση εκτιμώμενου ύψους 57 δισ. EUR⁶⁶ ετησίως.

Τα μη αποδοτικά κτίρια είναι συχνά συνώνυμα με την ενεργειακή φτώχεια και τα κοινωνικά προβλήματα⁶⁷. Ως εκ τούτου, συχνά τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα έχουν ελάχιστο έλεγχο επί των ενεργειακών δαπανών τους, προκαλώντας έναν φαύλο κύκλο υψηλών λογαριασμών ενέργειας, καθυστερούμενων οφειλών⁶⁸ και προβλημάτων ευημερίας και υγείας. Όσοι ζουν σε μη αποδοτικά κτίρια είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κύματα ψύχους, καύσωνες και άλλες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής⁶⁹. Οι ανεπαρκείς συνθήκες άνεσης και υγιεινής στους χώρους στέγασης και εργασίας, όπως οι χαμηλές θερμοκρασίες σε εσωτερικούς χώρους, η κακή ποιότητα του αέρα και η έκθεση σε επιβλαβείς χημικές ουσίες και ύλες, ευθύνονται για μείωση της παραγωγικότητας, προβλήματα υγείας και αύξηση της θνησιμότητας και της νοσηρότητας.

Τα κτίρια με χαμηλές επιδόσεις έχουν μεγάλες δυνατότητες βελτίωσης, αλλά η ανακαίνισή τους προσκρούει σε επίμονους φραγμούς, όπως ρυθμιστικά εμπόδια ή διαρθρωτικοί παράγοντες. Η ανακαίνιση κοινωνικών κατοικιών και πολυκατοικιών προσκρούει σε πρόσθετους φραγμούς εξαιτίας της πολύπλοκης διαδικασίας λήψης αποφάσεων⁷⁰. Για την άρση αυτών των φραγμών απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που λαμβάνει επίσης υπόψη τις κοινωνικές συνθήκες και την οικονομική προσιτότητα της στέγασης. Η εισαγωγή **ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης** σε συνδυασμό με χρηματοδότηση που μειώνει τις μηνιαίες καθαρές δαπάνες των κατοίκων μπορεί να επιταχύνει σημαντικά τις ανακαινίσεις, όπως εξηγείται στα τμήματα 3.1. και 3.2. Οι επικουρικές υπηρεσίες και η τεχνική βοήθεια είναι αναγκαίες για τα κτίρια με τις χειρότερες επιδόσεις.

Κατά την επικείμενη αναθεώρηση της ΟΕΑ, η Επιτροπή θα προτείνει επίσης την **επέκταση της χρήσης ΕΕΥ και συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης**, οι οποίες αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές σε ορισμένα κράτη μέλη⁷¹, ώστε η ανακαίνιση να καταστεί οικονομικά

⁶⁵ Στοιχεία του 2018. Eurostat, Στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (SILC) [ile_mdes01]).

⁶⁶ Έκθεση της ομάδας δράσης υψηλού επιπέδου για επενδύσεις σε κοινωνικές υποδομές στην Ευρώπη, Ιανουάριος 2018.

⁶⁷ Για παράδειγμα, ο Όμιλος Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για την Ενεργειακή Απόδοση (EEFIG) έχει εντοπίσει μελέτες στις οποίες διαπιστώνονται χαμηλά ποσοστά αθέτησης ενυπόθηκων δανείων με υψηλή ενεργειακή κατάταξη του πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης έως και 0,92 %, σε σύγκριση με 1,18 % στην περίπτωση ενυπόθηκων δανείων με χαμηλή ενεργειακή κατάταξη του πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης (28 % υψηλότερο ποσοστό αθέτησης).

⁶⁸ Το 2018 30,3 εκατομμύρια άτομα δεν μπορούσαν να αποπληρώσουν τους λογαριασμούς υπηρεσιών κοινής ωφελείας, συμπεριλαμβανομένων των λογαριασμών ενέργειας, και, ως εκ τούτου, διέτρεχαν τον κίνδυνο διακοπής του εφοδιασμού τους.

⁶⁹ Έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος αριθ. 22/2018 με τίτλο «Unequal exposure and unequal impacts: social vulnerability to air pollution, noise and extreme temperatures in Europe» (Ανιση έκθεση και άνισες συνέπειες: κοινωνική τρωτότητα και ατμοσφαιρική ρύπανση, θόρυβος και ακραίες θερμοκρασίες στην Ευρώπη).

⁷⁰ Βλέπε <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/energy-efficiency-upgrades-multi-owner-residential-buildings-review-governance-and-legal-issues-7-eu>

⁷¹ Βλ. την έκθεση του Κοινού Κέντρου Ερευνών σχετικά με την κατάσταση των εταιρειών ενέργειας στην ΕΕ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106624/kjna28716enn.pdf>. Για παράδειγμα, στην Εσθονία, από

προσιτή για όλα τα νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δυσκολεύονται να καλύψουν το αρχικό κόστος.

Στις λύσεις χρηματοδότησης για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος με στόχο την ουδετερότητα του κόστους πρέπει να συνυπολογίζονται τα ενοίκια, οι ενεργειακές και λειτουργικές δαπάνες και οι τοπικοί φόροι με τη χρήση επιχορηγήσεων, μέτρων επιδοτούμενων ανακαινίσεων ή με τη χρήση της εξοικονόμησης ενέργειας ως μέσο αποπληρωμής (περιορισμός των αρχικών επενδύσεων στις διαθέσιμες επιχορηγήσεις). Οι προαναφερόμενες λύσεις μπορούν να χρησιμοποιούνται παράλληλα με μικροπιστώσεις υποστηριζόμενες από ταμείο εγγυήσεων για την προώθηση του δίκαιου επιμερισμού του κόστους μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών, συστημάτων χρηματοδότησης μέσω λογαριασμού και συστημάτων χρηματοδότησης μέσω φόρου. Τα ευάλωτα νοικοκυριά πρέπει να προστατεύονται από ενδεχόμενες αυξήσεις ενοικίου έπειτα από ανακαινίσεις. Η προσφορά μεικτών δανείων και εγγυήσεων από δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους μέσω μονοαπευθυντικών θυρίδων μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στις ανακαινίσεις και να διασφαλίσει την τήρηση ορισμένων απαιτήσεων ποιότητας⁷².

Σύμφωνα με τη δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους», τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα και τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης για να εντοπίσουν κατοικίες ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο ενεργειακής φτώχειας και να αναπτύξουν αποτελεσματικές στρατηγικές για την ανακαίνιση των κατοικιών αυτών κατά προτεραιότητα⁷³. Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή υποβάλλει **σύσταση σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια**⁷⁴, με σκοπό να παράσχει κατευθύνσεις στα κράτη μέλη για τον καθορισμό και την εφαρμογή των εν λόγω στρατηγικών περιορισμού της ενεργειακής φτώχειας. Η Επιτροπή θα βοηθήσει περαιτέρω τα κράτη μέλη να αναπτύξουν **στοχευμένες χρηματοδοτικές λύσεις για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος**, σε συνδυασμό με ευκολότερη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, ενεργειακούς ελέγχους και πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης.

Ορισμένες μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζουν ένα μείγμα μέτρων ενημέρωσης ευάλωτων ομάδων-στόχων, αφενός, και προγραμμάτων μόνωσης, αφετέρου, που συνδυάζουν χρηματοδοτική και πρακτική στήριξη⁷⁵. Το **Παρατηρητήριο του Κτιριακού Αποθέματος της ΕΕ**⁷⁶, το **Παρατηρητήριο Ενεργειακής**

τον Απρίλιο του 2010, ανακατασκευάστηκαν περίπου 1 100 πολυκατοικίες (κυρίως με τη χρήση προκατασκευασμένων στοιχείων).

⁷² Το Ταμείο Ανανεώσιμων Κεφαλαίων της Εσθονίας στηρίζει τον συνδυασμό δανείων, εγγυήσεων δανείων και επιχορηγήσεων. Στις Κάτω Χώρες, σε συνδυασμό με το Εθνικό Ταμείο Ανανεώσιμων Κεφαλαίων για την Εξοικονόμηση Ενέργειας, το συνολικό απόθεμα ενοικιαζόμενων κατοικιών αναμένεται να αντιστοιχεί κατά μέσο όρο σε πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης κατηγορίας B έως το 2021.

⁷³ Στη Δανία, βάσει της συμφωνίας για την ενέργεια του 2018, από το 2021 έως το 2024 θα διατεθούν 200 εκατ. DKK ετησίως για την εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια. Η επιχορήγηση θα χορηγηθεί σε ιδιοκτήτες κτιρίων οι οποίοι μπορούν να αποδείξουν το υψηλότερο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι επιχορηγήσεις θα χορηγηθούν στα τμήματα του εθνικού κτιριακού αποθέματος που παρουσιάζουν τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση.

⁷⁴ Σύσταση της Επιτροπής C(2020)9600 σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια.

⁷⁵ Βέλγιο, Περιφέρεια Φλάνδρας. Οι ευάλωτες ομάδες δικαιούνται δωρεάν πλήρη ενεργειακό έλεγχο των σπιτιών τους και κάθε χρόνο διενεργούνται πάνω από 20 000 τέτοιοι έλεγχοι.

⁷⁶ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_en

Φτώχειας της ΕΕ⁷⁷, η αποστολή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για τις πόλεις⁷⁸ και το Γραφείο του Συμφώνου των Δημάρχων της ΕΕ⁷⁹ μπορούν να συνδράμουν περαιτέρω τα κράτη μέλη στην καταγραφή και στον εντοπισμό των τμημάτων που χρειάζονται βοήθεια, καθώς και στη σύνδεση των στρατηγικών ανακαίνισης με κοινωνικούς δείκτες και πολιτικές καταπολέμησης της ενεργειακής φτώχειας.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα τοπικά έργα κοινωνικής στέγασης έχουν πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες τεχνικές ικανότητες, η Επιτροπή θα δρομολογήσει την **πρωτοβουλία για την οικονομικά προσιτή στέγαση**. Αυτή θα εφαρμοστεί πιλοτικά σε **100 συνοικίες εμβληματικών έργων ανακαίνισης** με βάση μια προσέγγιση έξυπνης γειτονιάς και θα παράσχει πρότυπα έργα προς αναπαραγωγή, με κύριο μέλημα τη δυνατότητα καλής διαβίωσης και τις τελευταίες καινοτομίες. Η εν λόγω πρωτοβουλία θα κινητοποιήσει διατομεακές συμπράξεις έργων που θα τις συνδέουν με τοπικούς φορείς, μεταξύ άλλων και από την κοινωνική οικονομία, με στόχο την προώθηση αποδοτικών, κυκλικών και σπονδυλωτών διαδικασιών, μοντέλων κοινωνικής συμμετοχής για την ενδυνάμωση του ρόλου των κατοίκων, συμμετοχικών και προσβάσιμων εξελίξεων και πολιτιστικής καινοτομίας.

Για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, η Επιτροπή θα υποβάλει το 2021 **ανακοίνωση σχετικά με το μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές**, στην οποία θα αναλύονται τόσο κοινωνικές πτυχές όσο και πτυχές που σχετίζονται με τις υποδομές στις αγροτικές περιοχές και θα εξετάζονται πιθανά βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα μέτρα.

Η χρήση **τυποποιημένων βιομηχανικών λύσεων** που εφαρμόζονται στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης δέσμης μέτρων ανακαίνισης επιτρέπει φθηνότερες και ταχύτερες ανακαινίσεις με περιορισμένο αντίκτυπο στους κατοίκους και μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην περίπτωση των κοινωνικών κατοικιών⁸⁰. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συμβάσεις αγοράς για ενεργειακή απόδοση βασιζόμενες στην έξυπνη μέτρηση της πραγματικής επιτευχθείσας εξοικονόμησης θα πρέπει επίσης να αποτελέσουν αντικείμενο πιλοτικών έργων και, ενδεχομένως, να επεκταθούν.

Τέλος, οι **κοινωνικές επιχειρήσεις** αποτελούν σημαντικούς εταίρους στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας με την εφαρμογή κοινωνικά καινοτόμων λύσεων, όπως εκστρατείες ενημέρωσης για θέματα ενέργειας, επανεκπαίδευση ανέργων ως συμβούλων ενεργειακής φτώχειας ή αγορά ενεργειακά αποδοτικών συσκευών προς εκμίσθωση· επομένως, οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμμετέχουν πλήρως στο κύμα ανακαινίσεων.

⁷⁷ <https://www.energypoverty.eu/>

⁷⁸ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe-next-research-and-innovation-framework-programme/missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en

⁷⁹ <https://www.simfonodimarxon.eu/>

⁸⁰ Παραδείγματα έργων εκβιομηχάνισης των διαδικασιών ανακαίνισης κτιρίων που συγχρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ: **Transition Zero, Energiesprong, 4RinEU, BERTIM, MORE-CONNECT, P2Endure, Pro-GET-OnE, DRIVE 0.**

4.2. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΗ

Οι δημόσιες και ιδιωτικές κοινωνικές υποδομές, τα κτίρια της δημόσιας διοίκησης, οι κοινωνικές κατοικίες, τα πολιτιστικά ιδρύματα, τα σχολεία, τα νοσοκομεία και οι εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης μπορούν να πρωτοστατήσουν στο κύμα ανακαίνιστων, λειτουργώντας ως πρότυπο και σημείο αναφοράς για την εκβιομηχάνιση των κατασκευών και τα παράλληλα οφέλη που γίνονται άμεσα αισθητά στο ευρύ κοινό.

Η Επιτροπή θα εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την αρχή της **προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση** στις αρχές του 2021 για να βοηθήσει τις δημόσιες αρχές να λάβουν δεόντως υπόψη όλες τις δαπάνες και τα ευρύτερα οφέλη των επενδύσεων στο δομημένο περιβάλλον, οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην πράξη σε δημόσιες συμβάσεις.

Δεδομένου του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής των υφιστάμενων νομοθετικών απαιτήσεων για την ανακαίνιση δημόσιων κτιρίων, η Επιτροπή θα προτείνει έως τον Ιούνιο του 2021 την ανάγκη **να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής των απαιτήσεων σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης και να αυξηθεί η ετήσια υποχρέωση ανακαίνισης** στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑ. Αυτό θα πραγματοποιηθεί παράλληλα με τη σταδιακή εισαγωγή **ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑΚ** έως τα τέλη του 2021. Επίσης, η Επιτροπή θα αναπτύξει ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις βιώσιμες δημόσιες επενδύσεις μέσω δημόσιων συμβάσεων.

Επιπλέον, έως τα τέλη Ιουνίου του 2022, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο εκπόνησης **κριτηρίων για πράσινες δημόσιες συμβάσεις** σε δημόσια κτίρια, όπως κτίρια γραφείων και σχολεία, που σχετίζονται με τον κύκλο ζωής και την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και βασίζονται στο πλαίσιο «Level(s)». Η Επιτροπή θα εκδώσει επίσης, με βάση την επικείμενη αξιολόγηση των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης, **ενδεικτικά ορόσημα για την ανακαίνιση** δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων υπηρεσιών για το 2030 και το 2040, με σκοπό την απανθρακοποίηση του κτιριακού αποθέματος έως το 2050.

4.3. ΑΠΑΝΘΡΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΥΞΗΣ

Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων θέρμανσης και ψύξης των κτιρίων έχει θεμελιώδη σημασία για την απανθρακοποίηση του κτιριακού αποθέματος της ΕΕ, την ανάπτυξη του τοπικού δυναμικού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη μείωση της εξάρτησης της ΕΕ από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Η θέρμανση, η ψύξη και το ζεστό νερό για οικιακή χρήση στην ΕΕ αντιπροσωπεύουν περίπου το 80 % της ενέργειας που καταναλώνεται σε οικιστικά κτίρια. Τα δύο τρίτα⁸¹ αυτής της ενέργειας προέρχονται από ορυκτά καύσιμα. Πολλά συστήματα είναι παλαιά και μη αποδοτικά και τα μισά έχουν υπερβεί τη διάρκεια ζωής τους. Τα

⁸¹ Το 2017 το συνολικό μερίδιο των ορυκτών καυσίμων στη θέρμανση των κτιρίων ήταν 76,5 %.

αυτόνομα συστήματα καλύπτουν έως και το 88 % της παροχής θερμότητας και τα συστήματα τηλεθέρμανσης παρέχουν το υπόλοιπο 12 %⁸².

Σύμφωνα με την εκτίμηση επιπτώσεων του σχεδίου κλιματικών στόχων για το 2030, ο οικιακός τομέας θα πρέπει να υποστεί τη μεγαλύτερη μείωση της ζήτησης ενέργειας για θέρμανση και ψύξη η οποία θα πρέπει να κυμαίνεται από -19 % έως -23 % σε σύγκριση με το 2015. Το ετήσιο ποσοστό αντικατάστασης του εξοπλισμού θέρμανσης θα πρέπει να ανέλθει περίπου στο 4 % τόσο στον οικιακό τομέα όσο και στον τομέα των υπηρεσιών. Την ίδια περίοδο, το ποσοστό ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και απορριπτόμενη θερμότητα θα πρέπει να αυξηθεί σε 38-42 %⁸³ για να επιτευχθεί ο στόχος.

Σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁸⁴ και την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση⁸⁵, τα κράτη μέλη απαιτείται να υποβάλουν στην Επιτροπή εκτίμηση σχετική με την απανθρακοποίηση των οικείων συστημάτων θέρμανσης και ψύξης με βάση το δυναμικό τους στους τομείς της αποδοτικότητας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της χρήσης απορριπτόμενης θερμότητας και να συμπεριλάβουν την εν λόγω εκτίμηση στη **συνολική αξιολόγηση** που απαιτείται έως τον Δεκέμβριο του 2020.

Βάσει ενδεδειγμένης εκτίμησης επιπτώσεων, στην **αναθεώρηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** έως τον Ιούνιο του 2021 θα εξεταστεί το ενδεχόμενο, αφενός, **ενίσχυσης της τρέχουσας επιδίωξης θέρμανσης και ψύξης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** σύμφωνα με την προτεινόμενη πιο φιλόδοξη κλιματική επιδίωξη για το 2030 και, αφετέρου, θέσπισης απαίτησης για τη χρήση **ελάχιστων επιπέδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα κτίρια**. Η αναθεώρηση θα διερευνήσει μια **εργαλειοθήκη μέτρων** για την προώθηση προηγμένων συστημάτων θέρμανσης και ψύξης, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών θέρμανσης και ψύξης υψηλής απόδοσης και χαμηλής θερμοκρασίας βασιζόμενων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και απορριπτόμενη θερμότητα και ψύχος και της ανάπτυξης τοπικών και περιφερειακών σχεδίων θέρμανσης και ψύξης, καθώς και για την αντιμετώπιση του φραγμού που θέτουν οι υψηλές αρχικές επενδύσεις κεφαλαίου. Θα προωθήσει επίσης τη χρήση **απανθρακοποιημένων αερίων** που μπορούν να δημιουργήσουν τοπικές συνέργειες μεταξύ του τομέα της ανακύκλωσης αστικών και γεωργικών αποβλήτων και του βιομηχανικού τομέα. Η Επιτροπή θα προτείνει μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε **απορριπτόμενη και ανανεώσιμη θερμότητα και ψύχος**⁸⁶.

Βάσει ενδεδειγμένης εκτίμησης επιπτώσεων, η **αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση έως τον Ιούνιο του 2021** θα ενισχύσει την ικανότητα των δημόσιων αρχών να καταρτίζουν, να χρηματοδοτούν και να εφαρμόζουν ολοκληρωμένο **σχεδιασμό θέρμανσης**

⁸² Ωστόσο, στη Δανία και τη Λετονία, έως και το 60 % της θερμότητας παρέχεται από συστήματα τηλεθέρμανσης.

⁸³ Σε σύγκριση με 33 % κατά το βασικό σενάριο.

⁸⁴ Άρθρο 15 παράγραφος 7 της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (2018/2001/ΕΕ).

⁸⁵ Άρθρο 14 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση (2012/27/ΕΕ).

⁸⁶ Πολλά σύνθετα βιομηχανικά κτίρια και κτίρια υπηρεσιών, όπως τα κέντρα δεδομένων, απελευθερώνουν επί του παρόντος πλεόνασμα θερμότητας ή ψύχους στο περιβάλλον το οποίο θα μπορούσε να επαναχρησιμοποιηθεί. Μεταξύ των περιοχών με αξιοσημείωτο δυναμικό συγκαταλέγονται τα εμπορικά κέντρα και τα κέντρα δεδομένων.

και ψύξης σε συντονισμό με έργα ανακαίνισης. Οι τοπικές αρχές και οι επιχειρήσεις κοινής ωφελείας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του αναγκαίου ρυθμιστικού πλαισίου, των συνθηκών της αγοράς και των αναγκαίων δεξιοτήτων, καθώς και στην προετοιμασία μιας σειράς ώριμων έργων για τη χρηματοδότηση του εκσυγχρονισμού των συστημάτων θέρμανσης και ψύξης. Απαιτούνται ολοκληρωμένος σχεδιασμός και συγκεκριμένη πληροφόρηση σχετικά με το κτιριακό απόθεμα και τις επιλογές ενεργειακού εφοδιασμού, προκειμένου να απανθρακοποιηθεί η θέρμανση και η ψύξη τόσο στις γειτονιές όσο και σε εθνικό επίπεδο⁸⁷.

Η οδηγία-πλαίσιο για τον οικολογικό σχεδιασμό⁸⁸ και οι κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις για τον ειδικό ανά προϊόν οικολογικό σχεδιασμό και την ενεργειακή επισήμανση⁸⁹ θα αναπτυχθούν περαιτέρω, ώστε να συνεχίσουν να προάγονται υψηλά περιβαλλοντικά πρότυπα, να ενημερώνεται το κοινό για τα πλέον αποδοτικά προϊόντα και να παρέχονται οικονομικά κίνητρα υπέρ των προϊόντων με τις υψηλότερες επιδόσεις.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τις δημόσιες αρχές να εξετάσουν το ενδεχόμενο φορολόγησης της ενέργειας και των εκπομπών CO₂ ως μέτρο προώθησης της εγκατάλειψης των ορυκτών καυσίμων. Κατά τις επικείμενες εκτιμήσεις επιπτώσεων όσον αφορά την αναθεώρηση της βασικής νομοθεσίας για το κλίμα και την ενέργεια που προβλέπεται έως τον Ιούνιο του 2021 θα εξεταστεί το ενδεχόμενο επέκτασης της χρήσης της εμπορίας εκπομπών ώστε **να συμπεριληφθούν οι εκπομπές από κτίρια⁹⁰**. Το ΣΕΔΕ της ΕΕ καλύπτει σήμερα περίπου το 30 % των εκπομπών από τη θέρμανση κτιρίων, επειδή καλύπτει την τηλεθέρμανση και την ηλεκτρική θέρμανση.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σε βάθος 10ετίας, τα κτίρια της Ευρώπης θα είναι εμφανώς διαφορετικά. Τα κτίρια θα είναι η μικρογραφία μιας πιο ανθεκτικής, πιο πράσινης και ψηφιοποιημένης κοινωνίας, η οποία θα λειτουργεί σε ένα κυκλικό σύστημα μειώνοντας τις ενεργειακές ανάγκες, την παραγωγή αποβλήτων και τις εκπομπές σε κάθε σημείο και επαναχρησιμοποιώντας ό, τι χρειάζεται. Οι στέγες και οι τοίχοι τους θα αυξάνουν την πράσινη επιφάνεια των πόλεων και θα βελτιώνουν το αστικό κλίμα και τη βιοποικιλότητα. Στο δε εσωτερικό τους, τα κτίρια θα φιλοξενούν έξυπνες και ψηφιοποιημένες συσκευές που θα παρέχουν δεδομένα σε πραγματικό χρόνο σχετικά με το πώς, πότε και που καταναλώνεται ενέργεια. Η επαναφόρτιση ηλεκτρικών

⁸⁷ Όπως επισημαίνεται από την απαίτηση διενέργειας περιεκτικής αξιολόγησης του δυναμικού αποδοτικής τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 και το παράρτημα VIII της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, όπως τροποποιήθηκε από τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/826 της Επιτροπής. Ο επικείμενος δεύτερος γύρος περιεκτικών αξιολογήσεων θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τις απαιτήσεις που καθορίζονται στο άρθρο 15 παράγραφος 7 της αναδιατυπωμένης οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενσωματώνοντας τις εκτιμήσεις δυναμικού χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και απορριπτόμενης θερμότητας και ψύχους για σκοπούς θέρμανσης και ψύξης.

⁸⁸ Οδηγία 2009/125/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα.

⁸⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1369 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2017, σχετικά με τον καθορισμό ενός πλαισίου για την ενεργειακή σήμανση και για την κατάργηση της οδηγίας 2010/30/ΕΕ (ΕΕ L 198 της 28.7.2017, σ. 1–23)

90 COM(2020)562 final

οχημάτων, είτε πρόκειται για ποδήλατα, είτε για αυτοκίνητα, είτε για ημιφορτηγά, σε κατοικίες και γραφεία θα αποτελεί σύνηθες φαινόμενο που θα συμπληρώνει τις δημόσια προσβάσιμες υποδομές φόρτισης. Πολύ περισσότεροι Ευρωπαίοι θα είναι παραγωγοί-καταναλωτές που θα παράγουν ηλεκτρική ενέργεια προς ιδιοκατανάλωση ή ακόμη και προς πώληση στο δίκτυο. Τα ορυκτά καύσιμα θα εξαφανιστούν σταδιακά από τα συστήματα θέρμανσης και ψύξης.

Οι συνοικιακές προσεγγίσεις θα ενώνουν ανθρώπους και κοινότητες. Τα κτίρια θα καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια και θα είναι πιο βιώσιμα και πιο υγιεινά για όλους. Οι πόλεις θα γίνουν πιο πράσινες και θα συνδέονται καλύτερα με τη φύση. Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και επαγγελματικά προσόντα. Ο ευρωπαϊκός κατασκευαστικός κλάδος θα γνωρίσει άνθιση χάρη στις ευκαιρίες που προσφέρει ο σταθερός ρυθμός ανακαινίσεων και θα εδραιώσει την παγκόσμια ηγετική του θέση στον τομέα των καινοτόμων υλικών, μετατρέποντας τον κτιριακό τομέα από πηγή άνθρακα σε καταβόθρα άνθρακα. Από τις θετικές επιπτώσεις θα ευνοηθούν και άλλα βιομηχανικά οικοσυστήματα. Θα αναπτυχθούν νέες και μεγαλύτερες αγορές πράσινων κατασκευών και χρηματοδότησης πράσινων δανείων και ενυπόθηκων δανείων.

Η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει μια στρατηγική για την υιοθέτηση, την επιτάχυνση και την προώθηση αυτού του μετασχηματισμού κατά τρόπο που συνάδει με τον στόχο κλιματικής ουδετερότητας και τις αρχές της κυκλικότητας, συμβάλλει στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης και στην ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, και προστατεύει το δικαίωμα όλων σε οικονομικά προσιτή, βιώσιμη, προσβάσιμη και υγιεινή στέγαση, διαφυλάσσοντας παράλληλα την πολιτιστική κληρονομιά.

Η Επιτροπή θα παρέχει συμβουλές και στήριξη στα κράτη μέλη για να εκπονήσουν και να θέσουν σε εφαρμογή φιλόδοξα μέτρα ανακαίνισης στο πλαίσιο των οικείων σχεδίων ανάκαμψης. Εντός των προσεχών μηνών, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων πολιτικής και κανονιστικών μέτρων για την άρση των υφιστάμενων φραγμών που εμποδίζουν τις ανακαινίσεις, ιδίως με την αναθεώρηση των οδηγιών για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως επίσης και με την ενίσχυση του συστήματος εμπορίας εκπομπών της ΕΕ στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων παρακολούθησης για το 2030 έως τον Ιούνιο του 2021. Οι ανωτέρω δράσεις θα συμπληρωθούν από διάφορες περαιτέρω πρωτοβουλίες, όπως, για παράδειγμα, η αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, όπως προβλέπεται στο σχέδιο δράσης που προσαρτάται.

Η ανακαίνιση θα πρέπει να αποτελέσει κοινό έργο σε ολόκληρη την Ευρώπη, για τη διατήρηση του οποίου χρειάζεται να κινητοποιηθούν και να αναλάβουν ευθύνη οι πόλεις, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι ενδιαφερόμενοι φορείς, οι εθνικές κυβερνήσεις και οι πολίτες. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με την Επιτροπή των Περιφερειών και τις τοπικές και δημοτικές αρχές, μεταξύ άλλων μέσω του Συμφώνου για το Κλίμα. Θα διευκολύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και την αμοιβαία έμπνευση μέσω διασυνοριακών δικτύων, όπως επιτροπές της ΕΕ, συντονισμένες δράσεις ή ομάδες εμπειρογνομόνων, φόρουμ ενδιαφερόμενων μερών, το Σύμφωνο των Δημάρχων και η πλατφόρμα «Smart Cities Marketplace».

Το κύμα ανακαινίσεων μπορεί να στηρίξει την ανάκαμψη τόσο των πολιτών όσο και της οικονομίας και η αξιοποίηση των οφελών του πρέπει να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο των ανακαινίσεων μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και των μηχανισμών παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων που προβλέπονται στη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και στη δράση για το κλίμα, ιδίως μέσω της τεχνικής ομάδας εργασίας για την εφαρμογή του κανονισμού για τη διακυβέρνηση, με ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση των ΕΣΕΚ και των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ανακαίνισης.

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, τα κράτη μέλη, τους πολίτες και όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να διεξαγάγουν διάλογο σχετικά με τη στρατηγική που καθορίζεται στην παρούσα ανακοίνωση και να συμβάλουν στις δράσεις που απαιτούνται για την ενίσχυση της ενεργειακά αποδοτικής και βιώσιμης ανακαίνισης των κτιρίων. Αν συνεργαστούμε σε όλα τα επίπεδα, μπορούμε να κάνουμε το ευρωπαϊκό κύμα ανακαινίσεων πραγματικότητα.